

בקי צור

דבר העורך: ת"ל זו השנה השתים עשרה להוצאת ה"בקי צור" לאור, במשך השנים הללו, נהנו ממנו אלפים רבים של לומדים, בארצות רבות ברחבי עולם. בכל השנים הללו, לא זכיתי לתמיכה מסודרת מאיזה גוף שיקבל את חסותו על ה"בקי צור", וכך עם המאמץ האדיר להגיע לחיבור מושלם, היה עליי עול כבד מאד של מימון המפעל הזה. לצערי לא עמדתי בשתי המטלות הללו באופן מושלם, מצד אחד החיבור אינו שלם, ומצד שני נשארו עלי ועל צווארי חובות גדולים מאד מקיומו. בשנים הראשונות המצב היה קרוב לאיזון, עם סיוע מנדיבים שונים, אך מאז המשבר הכלכלי הגדול שפקד את בעולם בשנים האחרונות, הצטמצם הסיוע הזה מאד, והמפעל מתבסס כמעט אך ורק על המנויים, שגם רבים מהם נשארו חייבים כספים. מסיבה זו, יוצא העלון הנוכחי במתכונת מצומצמת, כדי למעט בעלויות ההדפסה. לקראת סיום הש"ס במחזור זה, והתחלת הלימוד במחזור הבא, אני פונה לכל המנויים, כל איש אשר נדבו ליבו, ייקח על עצמו חלק באיזון המפעל, הן בהנחות הן בקבלת חסות או בכל דרך אשר יראה. למען המשך קיום המפעל החשוב הזה.

מסכת נידה

פרק ראשון שמאי

דף ב'

טומאת האשה למפרע קודם ראיית הדם

אשה שיצא דם מרחמה, אפילו עוד לא יצא חוץ לגוף, משעה שהגיע לבית החיצון של הרחם, הרי זו טמאה טומאת נידה, ומטמאה טהרות שנוגעת בהן.

ונחלקו חכמים, מה הדין כשבדקה ומצאה דם בבית החיצון, ממתי אנו דנים אותה כטמאה טומאת נידה, לטמא טהרות שנגעה בהן.

לדעת שמאי, כל הנשים דיין שעתן, כלומר האשה נחשבת טמאה רק משעה שראתה את הדם בפועל, וכל טהרות שנגעה בהן קודם ראיית הדם, טהורות הן, [כיצד היתה יושבת במטה, ועסוקה בטהרות, ופרשה וראתה, היא טמאה והן טהורות], ואין לחוש שמא כבר קודם לכן יצא הדם לבית החיצון, ולא ידעה, וכבר היתה טמאה קודם לכן.

ולדעת הלל, מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה, כלומר כיון שראתה עכשיו דם, אנו חוששים שכבר קודם לכן היה דם בבית החיצון, ונטמאה, ומחמת הספק הזה, אנו מטמאים כל טהרות שנגעה בהן קודם הראיה האחרונה, עד זמן הבדיקה שקודם

לבדיקה זו, שנמצאת אז טהורה. שבכל אותו הזמן, שמהבדיקה הקודמת שבה נמצאה טהורה, ועד זו שנמצאת בה טמאה, יש לנו לחוש שמא נטמאה, ומחמת הספק הזה, כל טהרות שנגעה בהם כל אותו זמן, הרי הן טמאות. [וטומאתן אינה טומאת ודאי, אלא טומאת ספק, ולכן תולין, לא אוכלים כטהורות גמורות, ולא שורפים כטמאות גמורות].^א

ולדעת חכמים, אין להקל כל כך כדבר שמאי, [שלא עשה סייג לדבריו], שלא לחוש כלל, שמא נטמאה כבר קודם שראתה הדם. **וגם אין להחמיר כל כך כדברי הלל**, [שהפריז על מידותיו], לחוש לכך לימים רבים. **אלא אם לא בדקה ימים רבים, לכל היותר תהא טמאה למפרע מעת לעת** [=מאתמול בשעה זו]. **ואם בדקה**

^א ודוקא לקדשים או לתרומה, אבל לחולין לכולי עלמא דיה שעתה, דאוקמא לה בחזקת טהורה. [] ואם תאמר, מאי שנא מכל ספק טומאה, דברשות היחיד טמא ודאי אף לחולין, ולא מוקמינן בחזקת טהרה ... ויש לומר, דלא ילפינן מסוטה לטמאה למפרע, ולכך בטומאה דמעת לעת מוקמינן לה אחזקתה. [] ואם תאמר במעת לעת דקיל טפי משאר טומאות כדפרישית, אמאי החמירו בו לטמאה אף ברשות הרבים, ובכל שאר טומאות אמרינן ברשות הרבים ספקו טהור ... ויש לומר, דאף ברשות הרבים לא נטהר בקדשים משום חזקת טהרה, כיון דאיכא ריעותא מגופה. [] ואף על גב דמסוטה ילפינן לטהר ברשות הרבים אפילו היכא דליכא חזקה ... (א) הכא לא ילפינן מסוטה, משום שהאשה שראתה השתא ודאי טמאה היא, ולא גמרינן מסוטה לטהר ברשות הרבים אלא כמו ספק נגע ספק לא נגע, שגם עתה בספק דומיא דסוטה. ומיהו בדבר שאין בו דעת לישאל טהור במעת לעת ... משום דדבר שאין בו דעת לישאל לא גמרינן מסוטה ... אלא גמרינן לטהר מדבר גידל דאמר כתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הא ספק טהור וכתוב כל טהור יאכל בשר הא ספק טמא אלא כאן שאין בו דעת לישאל כאן שיש בו דעת לישאל. ובטומאת בשר קדש שייך למפרע כמו להבא. (ב) ועוד יש לומר, דלא גמרינן מסוטה אלא טומאת מגע ולא טומאת ראייה, לכך מטמא אף ברשות הרבים. אבל דבר שאין בו דעת לישאל, טהור, דבטומאת בשר קדש שייך טומאה על ידי ראיית הזב או הזבה או הנדה דאסרינן לאכול בשר קדש והוי בכלל כל טהור יאכל בשר. [תוס'].

לעילוי נשמת
מרת רבקה הירש ע"ה
בת ר' מנחם אריה פלם ז"ל
נלבע כ"ד סיון תש"ס
תנצב"ה

לעילוי נשמת
הר"ר חזקיהו גד שרגא כהנה ז"ל
ב"ר הר"ר שאול ז"ל
נלבע י"ב סיון תש"ס
תנצב"ה

לעילוי נשמת
החייל ר' אברהם הי"ד
בן רחמה רוי' ציון לימאוי שיבולט"א
נהרג על קידוש השם ג' סיון התשנ"ח
תנצב"ה
הונצח על ידי מוקדי זכרו

בדיקה קודמת בתוך המעת לעת, תהא טמאה למפרע רק משעת הבדיקה הקודמת בלבד, ולא כל המעת לעת. [=מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת].

אמנם מאחר שדין זה, שהיא טמאה למפרע מבדיקה קודמת או מעת לעת הוא מחמת הספק, כשהיא מונה ימי נידה, אינה מונה מבדיקה קודמת או מעת לעת קודם, אלא משעת הראיה הזו שנמצאת בה טמאה בוודאי.

אשה שיש לה וסת דיה שעתה

הדין המבואר לעיל, שהאשה טמאה למפרע, אמור באשה שאין לה וסת, כלומר שלא ראתה שלוש ראיות של דם בזמן קבוע. אבל אם ראתה שלוש ראיות בזמן קבוע, כגון ראתה שלוש פעמים באחד לחודש [בשעה ראשונה], או ראתה שלוש פעמים אחרי שלוש יום [בשעה ראשונה], ובדקה שוב בזמן כזה, ונמצאת טמאה, אין לחוש שכבר קודם לכן נטמאת, אלא מאותה שעה בלבד היא טמאה, וטהרות שנגעה בהן קודם לכן, טהורות.

המשמשת בעדים הרי זו כפקידה

המשמשת צריכה לבדוק עצמה קודם תשמיש ואחר תשמיש, מטעם שיתבאר בעזה"י להלן בדף ה'. ובדיקה זו של אחר תשמיש, נחשבת כבדיקה גמורה, לטהר אותה עד אותה שעה, ולפיכך אם תראה דם אחרי כן בתוך המעת לעת, אינה טמאה אלא משעת בדיקת תשמיש זו ואילך.⁴

לשון ראשון בביאור מחלוקת שמאי והלל

[אם מעמידים האשה על חזקת טהרתה]

נתבאר, שנחלקו שמאי והלל, בדין אשה שראתה דם נידות, אם לדון אותה כטמאה קודם לכן, מספק, שמא נטמאה ביציאת הדם לבית החיצון קודם שראתה אותו, או לא.

ודעת שמאי, שאין לטמא אותה מחמת הספק הזה, וטעמו, משום שעד עכשיו היתה האשה בחזקת טהורה, וכלל בדינו, שבמקום ספק, יש להעמיד הדבר על חזקתו, ולכן יש לנו להעמיד אותה על חזקת טהרה שלה, ולא תהא טמאה אלא משעה שנטמאה בוודאות.²

ודעת הלל, שיש לטמא אותה מחמת הספק, וטעמו, משום שלא בכל ספק אנו אומרים העמד הדבר על חזקתו, אלא רק במקום כזה, שהטמאה באה ממקום אחר, ומלכתחילה לא היה ברור כלל שתגיע הטמאה, וישתנה מעמדו מטהרה לטמאה, כגון

⁴ תימה למה הפסיק ושנה המשמשת בעדים, הוי ליה למיתני מיד, כיצד דיה שעתה. ויש לומר, דקא משמע לן אף על גב דיש לה וסת, צריכה לשמש בעדים ... ואשמועינן דאותה בדיקה חשובה היא למעט מעת לעת. [תודי"ה כל אשה (ד, ב)].

² להלן בסמוך מבואר, שחזקת טהרה שלה כבר מקולקלת, שהרי ראתה דם. אבל הטהרות שנגעה בהן, יש להן חזקת טהרה, ומחמת חזקת טהרה שלהן, הן טהורות. וילי"ע בדבר.

ספק נטמא מן השרץ ספק לא נטמא, העמד אותו על חזקתו שלא נטמא,³ אבל טומאת נידות, שהטמאה באה לאשה מתוכה, ועומדת היא לבוא לאשה, אם יש לנו ספק מתי נטמאת, אין לומר בה העמד אותה על חזקת טהרה שלה, אלא ספק שקול הוא אם נטמאת או לא, ומחמת הספק יש להחמיר ולטמא.¹

ובדף ג' מובאים טעמים אחרים למחלוקת זו של שמאי והלל, ושם יתבאר בעזה"י.

מקווה שנמדד ונמצא חסר

מקווה שיש בו מים בשיעור [=בכמות] של ארבעים סאה, מטהר אדם וכלים שטובלים בו. ומבואר במסכת מקוואות, שמקווה שנמדד והיה בו מים כשיעור, וטבלו בו כלים, ולאחר זמן נמדד שוב, ונמצא שחסר בו מים. כל מה שטבלו בו בין מדידה ראשונה, שהיה בו מים כשיעור, לבין מדידה אחרונה, שנמצא חסר בו מים, הרי זה טמא בוודאי. וטומאת הכלים הללו, לא כטומאה שמחמת הספק, [שאין אנו יודעים, אם בשעה שטבלו כבר חסרו המים או לא], אלא כטומאה ודאית, [שבוודאי חסרו המים מיד אחר המדידה הקודמת], ולכן הדין שווה, בין אם היה המקווה ברשות הרבים, [שספק טומאה בו מטהרים], ובין אם היה המקווה ברשות היחיד, [שספק טומאה בו מטמאים], שבכל אופן כל הכלים שטבלו בו טמאים.

ומשנה זו עומדת לכאורה בסתירה לדברי שמאי והלל במשנתנו, שכן לדעת שמאי במשנתנו, אין מטמאים טהרות שנגעה בהם האשה בין בדיקה ראשונה לשניה, ורק משעת בדיקה שניה, שנמצאת טמאה בוודאי, היא מטמאה. וגם לדעת הלל, שמטמאים טהרות שבין בדיקה ראשונה לשניה, מכל מקום אין מטמאים אותם בוודאי, [אלא מספק, תולין, לא אוכלין ולא שורפים]. ואילו במסכת מקוואות מטמאים את כל הכלים שטבלו במקווה בין מדידה ראשונה לשניה, [שלא כדברי שמאי], ומטמאים אותם טומאת ודאי, [שלא כדברי הלל].

ותירצו שיש חילוק בין דין מקווה שנמדד ונמצא חסר, לעניין מה שטבלו בו קודם לכן, לבין דין אשה שבדקה וראתה דם, לעניין

³ כגון ספק נגע ספק לא נגע, היינו ברשות הרבים אבל ברשות היחיד לא מוקמינן אחזקתיה, והוי טומאה ודאי, דילפינן מסוטה. ודוקא ספק נגע ספק לא נגע הוי ודאי טמא, אבל טמא שנגע באחד מן החביות, ואינו יודע באיזה מהם נגע, הוי שניהם טמאים מספק, ואינו טמאין שניהם בוודאי, דלא גמרינן מסוטה אלא דבר שיכול להיות, והכא האחד טהור בוודאי. [] ואם תאמר והיכי ילפינן מסוטה לטהר ברשות הרבים אפילו ליכא חזקה, הא סוטה אית לה חזקת טהרה. ויש לומר כיון דקינא לה ונסתרה איתרע חזקתה. [] ואם תאמר אם כן היכי ילפינן מסוטה דברשות היחיד ספקו טמא אפילו איכא חזקה, הא בסוטה איתרע חזקה ... ויש לומר, דילפינן מסוטה שעשאה הכתוב ודאי טמאה אף על גב דאית לה חזקה שאינה טמאה ודאי, ולא איתרע אלא חזקת טהרה ודאית. [תוס']. אם עשו מבהמה גבינות, ושחטוה, ונמצאת טרפה, אין להתיר הגבינות מטעם אוקי בהמה בחזקת שלא היתה טרפה מתחלה, כיון דמעולם לא היתה אותה שעה מבוררת, לא חשיבה חזקה. [תוס'].

¹ וקשה לי, שכן בסמוך מבואר, שלא על חזקת טהרה שלה אנו סומכים, אלא על חזקת טהרה של טהרות, וחזקה זו לא נתקלקלה.

תרומה פעם אחרת. ולדעת רבי יהושע בן לוי, שלושה ימים שקודם בדיקה אחרונה שמצא חומץ, בוודאי כבר החמיץ היין, ותרומה שהפריש באותם ימים מהחבית על יין אחר, אינה תרומה, ואותו יין לא מתוקן, וצריך להפריש עליו תרומה אחרת בוודאי. וקודם שלושה ימים אחרונים, ספק אם כבר החמיץ היין שבחבית או לא, וכל תרומה שהפריש ממנה באותם ימים על יין אחר, ספק תרומה, שמא כבר החמיץ, ומספק צריך לחזור ולהפריש עליו תרומה פעם אחרת.

ומכל מקום, לדברי הכל מבואר בברייתא, שכשנמצא חומץ בבדיקה אחרונה, אנו חוששים שכבר קודם לכן החמיץ, ולכאורה זה שלא כדברי שמאי במשנתנו, שאשה שראתה דם, זיה שעתה, ואינה חוששת שכבר קודם לכן נטמאת.

ותירצו כנ"ל, שיש חילוק בין דין יין שנמצא חומץ, לעניין יינות שהפריש ממנו עליהם, לבין דין אשה שבדקה וראתה דם, לעניין טהרות שנגעה בהן קודם לכן.

לעניין יין שנמצא חומץ, כשאנו דנים מה דין יינות שהפריש ממנו עליהם, יש לנו תרתי לריעותא לעניין תקנתם, כלומר יש לנו טעם אחד ברור לומר שלא נעשו מתוקנים, ובנוסף נתקלקל הטעם שהיה אומר שניתקנו. (א) הטעם הברור לומר שלא נתקנו, כי היינות הללו בחזקת טבל היו, ומאחר שספק אם בשעה שהפריש מזה עליהם היה חומץ או יין, מספק לא יהיו מתוקנים, אלא העמידם על חזקת טבל שלהם. (ב) וקילקול הטעם שאומר ניתקנו, שאין לומר הלא היין הזה בחזקת יין היה, ואם כן נסמוך על החזקה הזו לתקן את היינות האחרים. כי עתה הוא חומץ, ואם כן נתקלקלה חזקת יין שלו, ולא תועיל לתקן את היינות האחרים.

אבל לעניין אשה שמצאה דם, כשאנו דנים מה דין הטהרות שנגעה בהם קודם לכן, יש לנו רק חדא לריעותא לעניין טהרה. כלומר, אמנם טעם אחד שאומר לטהר נתקלקל, אבל טעם אחד לטהר קיים. (א) הטעם הברור לטהר, כי הטהרות הללו שנגעה בהן, בחזקת טהרה היו, ומאחר שספק אם בשעה שנגעה בהן כבר נטמאה, מספק לא נטמאה, אלא העמד הטהרות על חזקת טהרה שלהן. (ב) והטעם הנוסף לטהר, שהאשה בחזקת טהרה היתה, בו יש ריעותא, כי עתה היא טמאה, וכבר נתקלקלה חזקת טהרה שלה. [אך מכל מקום, מחמת הטעם הראשון, הטהרות טהורות].

מחלוקת חכמים ורבי שמעון בספק טומאה

נתבאר, שמקווה שנמדד ונמצא חסר, כלים שטבלו בו קודם לכן טמאים בוודאי, [משום תרתי לריעותא]. ויין שייחדו להפריש ממנו תרומות ונמצא חומץ, יינות שהפריש עליהם קודם לכן, אינם מתוקנים מספק, [משום תרתי לריעותא].

וביאר, שבאמת אין טעם לחלק בין הדינים הללו.

אך דין מקווה הוא כדעת חכמים, המטמאים באופן הזה בוודאי, [ולכן הכלים טמאים, בין אם המקווה ברשות הרבים, שספק טומאה שבו טהור, ובין אם המקווה ברשות היחיד, שספק

לעניין מקווה שנמדד ונמצא חסר, כשאנו דנים מה דין הכלים שטבלו בו קודם לכן, יש לנו תרתי לריעותא לעניין טהרה, כלומר יש לנו טעם אחד ברור לטמא, ובנוסף נתקלקל הטעם שהיה אומר לטהר. (א) הטעם הברור לטמא, כי הכלים הללו בחזקת טומאה היו, ומאחר שספק אם היה המקווה שלם בשעה שטבלו, מספק לא יטהרו, אלא העמידם על חזקת טומאה שלהם. (ב) וקילקול הטעם שאומר לטהר, שאין לומר הלא המקווה בחזקת שלמה היתה, ואם כן נסמוך על החזקה הזו לטהר את הכלים. כי עתה היא חסרה, ואם כן נתקלקלה חזקת המקווה, ולא תועיל לטהר את הכלים.

אבל לעניין אשה שמצאה דם, כשאנו דנים מה דין הטהרות שנגעה בהם קודם לכן, יש לנו רק חדא לריעותא לעניין טהרה. כלומר, אמנם טעם אחד שאומר לטהר נתקלקל, אבל טעם אחד לטהר קיים. (א) הטעם הברור לטהר, כי הטהרות הללו שנגעה בהן, בחזקת טהרה היו, ומאחר שספק אם בשעה שנגעה בהן כבר נטמאה, מספק לא נטמאה, אלא העמד הטהרות על חזקת טהרה שלהן. (ב) והטעם הנוסף לטהר, שהאשה בחזקת טהרה היתה, בו יש ריעותא, כי עתה היא טמאה, וכבר נתקלקלה חזקת טהרה שלה. [אך מכל מקום, מחמת הטעם הראשון, הטהרות טהורות].

חבית יין שבדקה ונמצאת חומץ

רשאי אדם לייחד חבית יין טבל לצורך יינות טבל אחרים שיהיו לו, שבכל פעם שירצה לשתות מחבית אחרת של טבל, יאמר, תרומת חבית זאת שאני שותה עכשיו, הרי היא בחבית יין טבל שייחדתי לי, שבכך הוא מתקן את חבית היין שלפניו, שמפריש עליה תרומה בחבית שייחד לו, וכך הוא עושה עד שתהיה אותה חבית טבל שייחד, כולה תרומה.

אך צריך הוא לבדוק את אותה חבית שייחד, שיהיו שבה לא החמיץ, כי אם החמיץ, שוב לא יוכל להפריש ממנה תרומה על יינות אחרים, כדעת רבי, האומר, יין וחומץ שני מינים הם, ואין מפרישים מזה על זה.⁴

ונחלקו חכמים בביאור הברייתא, מה הדין כשבדק פעם ראשונה ומצא יין, ולאחר זמן בדק פעם שניה ומצא חומץ. לדעת רבי יוחנן, שלושה ימים שאחר בדיקה ראשונה שמצא יין, בוודאי לא החמיץ היין, ותרומה שהפריש באותם ימים מהחבית על יין אחר, תרומה היא, ואותו יין מתוקן. ומשלושה ימים ואילך עד בדיקה אחרונה שמצא חומץ, כל אותו הזמן ספק אם כבר החמיץ היין שבחבית או לא, וכל תרומה שהפריש ממנה באותם ימים על יין אחר, ספק תרומה, שמא כבר החמיץ, וצריך לחזור ולהפריש עליו

⁴ כן פירש רש"י שדין זה כדעת רבי. ותוס' כתבו, אפילו לרבנן דאית להו יין וחומץ מין אחד הוא, היינו כשמתכוין לתרום מן החומץ, והכא מיירי שנתכוין לתרום מן היין ונמצא חומץ, דהוה ליה תרומה בטעות, כדמשמע בתוספתא דתרומות פרק התודה והמעשר. [תוד"ה היה].

הראשונה. אבל כלים אלו שטבלו במקווה, בחזקת טומאה היו, ולפיכך אם באנו לידי ספק אם נטהרו או לא, אפילו היה הספק ברשות הרבים, אין לנו לטהרם, אלא להעמידם בחזקת טומאה שלהם.

ולדעת רבי שמעון, אין לחלק כן, אלא יש לנו ללמוד מפרשת סוטה, שכל ספק טומאה ברשות הרבים הרי זה טהור, בין בדבר שהספק בו אם נטמא, ובין בדבר שהספק בו אם נטהר^א. [ולעניין ספק טומאה ברשות היחיד, אם רגליים לדבר שהוא טמא, הרי זה טמא בוודאי, ואם לאו, הרי זה ספק טמא, כמבואר לעיל].

מבוי שנמצא בו שרץ

מבואר במשנה בדף נ"ז, שמבוי שנבדק שאין בו שרץ מת, או שכבדו אותו, שבכך הוא גם כן נחשב בדוק משרצים, [שחזקת ישראל בודקין מבואותיהם בשעת כיבודיהם], ולאחר זמן נמצא בו שרץ מת, כל טהרות שנעשו בו משעת הבדיקה הקודמת ועד עתה, טמאות הן, שמא באותה שעה שנעשו בו, כבר היה בו השרץ ונטמאו.

והקשו, שלכאורה זה שלא כדברי שמאי במשנתנו, שאשה שראתה דם, זיה שעתה, ואינה חוששת שכבר קודם לכן נטמאת, כי מעמידים אותה על חזקת טהרה שלה

ותירצו, כיון ששרצים מצויים, הן במבוי זה, והן בשאר מקומות, הרי זה נחשב כתרתי לריעותא לחזקת הטהרה של המבוי, ולכן אין מעמידים אותו על חזקת טהרה שלו^ב.

לשון שני בביאור מחלוקת שמאי והלל

[אם יש ראייה בלא הרגשה]

בדף ב' נתבאר באופן אחד טעמי שמאי והלל שנחלקו, בדין אשה שראתה דם נידות. שלדעת שמאי, זיה שעתה ואינה טמאה למפרע, משום שיש להעמיד אותה על חזקת טהרה שלה. ולדעת הלל היא מטמאה למפרע, כי לעניין טומאה העומד לבוא, אין מעמידים אותה על חזקת טהרה שלה. וכאן ביארו מחלוקתם זו באופן אחר.

טעמו של שמאי, שאין מטמאים אותה למפרע, משום שכשהדם יוצא מהרחם, האשה מרגישה בכך, ואפילו אם ארע הדבר בשעה שהיא ישנה, היא מתעוררת ומרגישה בכך, ומתוך כך שלא הרגישה בו עד עתה, בוודאי רק עכשיו יצא, ולא קודם לכן, ואין

טומאה שבו טמא], וכמו כן לעניין יין, דעתם שהיינות האחרים אינם מתוקנים בוודאי.

ודין יין הוא כדעת רבי שמעון, האומר שבאופן הזה היין אינו מתוקן מספק, וכמו כן לעניין מקווה, דעתו שהכלים טמאים מספק בלבד, ורק כשהיה המקווה ברשות היחיד שספק טומאה בו טמא, אבל אם היה המקווה ברשות הרבים, הכלים טהורים, כי ספק טומאה ברשות הרבים טהור.

דף ג'

וללשון ראשון בגמרא, שניהם למדו הדבר מפרשת סוטה שנאמר בה "וְהָיָא נְטֻמָּאָה" (במדבר ה', יג) להקיש דיני טומאה לדיני סתירה של סוטה.

לדעת חכמים כך הוא הלימוד, כשם שסוטה שנסתרה, אף ספק הוא אם נטמאה בסתירה או לא, מחמת הספק היא אסורה לבעלה [עד שתשתה], כמי שנטמאה בוודאי, כך בכל ספק טומאה, אף על פי שהדבר ספק, הרי זה טמא כמי שנטמא בוודאי. ואף שאצל הסוטה דינה כטמאה רק כשארע הספק ברשות היחיד, [שארע כשנסתרה עם איש אחד], אבל כשהיתה עם רבים, אין דינה כטמאה. חילוק זה ישנו לגבי סוטה, שטומאתה מחמת בעילה, וזה דבר שיש להסתפק בו רק כשנסתרה, ברשות יחיד. אך לעניין מקווה, שהספק הוא מחמת חסרונו, אין סברא לחלק בדבר זה בין רשות היחיד לרשות הרבים, ובכל מקום, כשיש ספק אם נחסר או לא, הכלים שטבלו בו, טמאים בוודאי. ועוד כיון שיש כאן תרתי לריעותא, [כפי שנתבאר], אין לנו ספק כלל, אלא ברור הוא שהכלים נידונים כטמאים, ואין לחלק בין רשות היחיד לרשות הרבים.

ולדעת רבי שמעון, כך הוא הלימוד. לעניין ספק טומאה ברשות הרבים יש לנו ללמוד מפרשת סוטה שהוא טהור, שהרי הסוטה, כשיש לנו ספק אם נטמאה, אם ארע הספק ברשות הרבים, היא טהורה. ולעניין ספק טומאה ברשות היחיד יש לנו ללמוד שהוא ספק שקול, שכן הסוטה, כשיש לנו ספק אם נטמאה ברשות היחיד, היא טמאה, אך הטעם לכך, משום שיש רגלים לדבר, כלומר הדברים נראים כן, שהרי קינא לה בעלה, לומר לה, אל תסתרי עם פלוני, ועברה על דבריו ונסתרה עימו, לכן מסתבר שנטמאה, אבל במקום שאין רגלים לדבר, אין לנו לטמא בוודאי, אלא הספק שקול.

וללשון שני בגמרא, נחלקו חכמים אלו אם יש לנו ללמוד מפרשת סוטה, דין זה של מקווה שנמדד ונמצא חסר, ויש לנו להסתפק בכלים שטבלו בו קודם לכן אם נטהרו או לא.

לדעת חכמים יש חילוק בין פרשת סוטה [תחילת טומאה] לדין כלים אלו [=סוף טומאה], שפרשת סוטה מדברת באשה שהיתה בחזקת טהרה, ועתה באה לידי ספק טומאה, ולעניין זה בלבד, אם ארע הספק ברשות הרבים, הרי היא טהורה, כחזקתה

^א תימה דשפיר קאמרי רבנן, דהתם איכא חזקת טהרה. ויש לומר דגמר מתחלת טומאה היכא דליכא חזקת טהרה ... [תוד"ה גמר].

^ב ואם תאמר, סיפא דקתני התם כתם שנמצא בחלוקה מטמא למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוקה ולא היה בו כתם או עד שעת הכבוס, מאי איכא למימר, דהתם ליכא למימר דאיכא דם מגופה ומעלמא ... ויש לומר, דהואיל ואם הכתם יבש הוא, על כרחך טמאה למפרע, ופעמים נמי אף כשהוא לח מוכיח דלא אתא השתא אלא על ידי שחיה או על ידי ריקוד לא פלוג רבנן בכתמים. [תוד"ה ושרצים].

בפועל, משום שאם היה הדם יוצא מהרחם קודם לכן, מיד היה יוצא חוץ לגופה, והיתה רואה אותו, ולא היה עומד בבית החיצון בתוך גופה, שכותלי בית הרחם אינם מעמידים את הדם.

וטעמו של הלל, שאפשר שיעמוד הדם בבית החיצון בתוך גופה, ולא יצא לחוץ מיד, כי כותלי בית הרחם העמידוהו, ולפיכך כשיצא לחוץ, יש לחוש שכבר קודם לכן יצא לבית החיצון, ולכן היא טמאה למפרע.

ללשון שלישי מודה שמאי במשמשת במוך

נתבאר, שטעמו של שמאי, שאין האשה טמאה למפרע קודם ראיית הדם, כי אם היה הדם יוצא מרחמה קודם לכן, מיד היה יוצא לחוץ, והיה נראה כבר קודם לכן.

אמנם כן הדין ברוב הנשים, שאין דבר שימנע מהדם לצאת, אך יש נשים שנותנות מוך באותו מקום לספוג הזרע שלא יתעברו [והן, קטנה מעוברת ומניקה], ומוך זה יכול לעכב את הדם, ואם כן אפשר שקודם שראתה אותו חוץ לגוף כבר יצא לבית החיצון, ולכן מודה בהן שמאי שהן טמאות למפרע.

לדברי אביי, כן הדין על ידי נתינת כל מוך לאותו מקום, שכל מוך מעכב את הדם מלצאת.

ולדברי רבא, סתם מוך אינו מעכב הדם לגמרי מלצאת, כי מאחר שהוא נוזלי, הוא יכול לעבור דרך נקבים דקים שיש במוך, ולכן לדברי שמאי, אשה שנתנה מוך כזה באותו מקום, דינה כשאר נשים, שאם ראתה דם דיה שעתה ואינה טמאה למפרע. **ורק** הנותנת מוך **דחוק** באותו מקום, הוא מעכב את הדם מלצאת, ומודה בה שמאי שהיא טמאה למפרע.

קופה שנשתמשו בה טהרות ונמצא בה שרץ

קופה [=ארגז] שיש בה שרץ, טמאה, ומטמאה טהרות שבתוכה. ואם היו רגילים לתת טהרות בקצה אחד של הקופה, ונמצא שרץ בקצה האחר, הכל מודים שלא רק טהרות הנמצאות בקופה עכשיו טמאות, אלא גם אותן שהיו בה קודם לכן, כי יש לחוש שכבר קודם לכן היה השרץ בקופה, כשהיו בה הטהרות הללו, ונטמאו ממנה².

ומצינו ברייתא, בה הקשה הלל לשמאי מהדין הזה, על דבריו של שמאי, שאמר, שאשה שראתה דם אינה טמאה למפרע, ואין לחוש שכבר קודם לכן נטמאה.

ותירץ בה שמאי, שיש חילוק בין קופה שיש לה שוליים [=תחתית], שאפשר שהיה בה השרץ כמה ימים, ועכשיו נתגלה, **לבין אשה, שאין לה שוליים** לעצור את הדם היוצא ממנה, ואם

¹ ודוקא בזוית אחרת, כגון קופה ארוכה אמתים או שלוש אמות, דאיכא למימר קודם שניטלו הטהרות הוה התם, ונטמא הכלי מחמת השרץ, וטהרות מחמת הכלי, ואיהו הוא דלא נתעסק באותו זווית, ולא אשכחיה. אבל באותו זווית לא, דודאי בתר הכי נפל, דאי הוה התם, בשעת טהרות הוה חזי ליה כשהוציאן. [רש"י ד"ה שטהרות].

וטעמו של הלל שטמאים אותה למפרע, כי אפשר שכבר יצא הדם קודם לכן, וכשהרגישה בדבר היתה סבורה מי רגלים הם, ולכן לא הבינה שנטמאת.

ובעזה"י להלן תתבאר מחלוקתם באופן נוסף.

דברים שמודה בהם שמאי לפי לשון שני

א. מודה שמאי בשוטה.

נתבאר, שטעמו של שמאי, שאין האשה טמאה למפרע קודם ראיית הדם, כי אם היתה טמאה קודם לכן, היתה מרגישה. אמנם כן הדין באשה פקחת, אבל שוטה שאינה מבינה בהרגשה זו, מודה בה שמאי, שאפשר שנטמאה קודם שראתה את הדם, ולכן מספק היא טמאה למפרע³.

ולפי זה, כשאמר שמאי, "כל הנשים דיין שעתן", לא נתכוון לכלול את כל הנשים כולן, אלא את כל הנשים הפקחות בלבד. ומכל מקום נקט לשון כולל "כל הנשים", להוציא מדברי רבי אליעזר שאמר [להלן בדף ז'] ארבע נשים בלבד דיין שעתן.

ב. מודה שמאי בכתמים.

נתבאר, שלדעת שמאי, האשה מרגישה ביציאת הדם מרחמה, ואם לא הרגישה ביציאתו, בוודאי עוד לא יצא הדם, ולא נטמאת.

אמנם יש אופן בו מודה שמאי, שהאשה טמאה גם כשלא הרגישה ביציאת הדם, והוא כשראתה כתם דם ממש, ואין לתלות שבא הכתם ממקור אחר. שכן רק קודם ראיית הדם ממש אנו אומרים, אם לא הרגישה שיצא, בוודאי לא יצא ממנה דם, אבל כשנראה הדם בפועל, על כרחך ממנה יצא, [שהרי בעופות לא נתעסקה, ובשוק של טבחים לא עברה, ואם כן מהיכן בא הדם אם לא ממנה].

לשון שלישי בביאור מחלוקת שמאי והלל

[אם כותלי בית הרחם מעמידים את הדם]

והובא אופן שלישי בביאור טעמי מחלוקת שמאי והלל אם האשה שראתה דם טמאה למפרע או לא.

טעמו של שמאי, שאין האשה טמאה למפרע, קודם שראתה הדם

^א נראה דלהאי לישנא נמי צריך טעמא דהעמד אשה על חזקתה, דאם לא כן, כי קאמר מודה שמאי בשוטה, וכן מודה שמאי במוך, וכי יטמאנה למפרע אף לחולין, והלא כל הנשים דיין שעתן לחולין אף להלל, אלא הני טעמי לא איצטריך אלא כי היכי דלא נעבד סייג בקדשים. [תוד"ה ואיבעית]. ואם תאמר, וכי בדקה עצמה ומצאה טמאה ולא הרגישה מאי [טעמא דשמאי, נימא כמו שלא הרגישה עכשיו, כך נימא שמא נעקר מאתמול ולא הרגישה]. ויש לומר, דלא פלוג רבנן, הואיל ורוב פעמים מרגשת ... והא דקאמר מודה שמאי בשוטה ובמוך, משום דהנהו חלוקות משאר נשים, ולא שייך למימר בהו לא פלוג רבנן. ורש"י פירש מה שעכשיו לא הרגישה, כסבורה הרגשת עד הוא, וקשה מאתמול נמי נימא הא דלא הרגישה אם שמשא כסבורה הרגשת שמש הוא, ואמאי מטהרין למפרע, אלא שמאי אית ליה דלעולם אשה מרגשת ואינה חוששת בהרגשת עד ושמש כמו שאינה חוששת בהרגשת מי רגלים. [תוד"ה מרגשת].

^ב ואם תאמר והא אין בו דעת לישאל. ויש לומר, כגון אדם שנגע בה, ורוצה לעסוק בקדשים, ואותו אדם יש בו דעת לישאל. [תוד"ה מודה].

היה בה דם קודם לכן, היה יוצא מיד, ומתוך כך שלא יצא, בוודאי לא היתה טמאה קודם לכן.

ולכאורה ברייתא זו מסייעת את הלשון השלישי לעיל, שטעמו של שמאי, שהאשה שרואה דם אינה למפרע, כי אם היה הדם יוצא מהרחם לבית החיצון קודם, מיד היה יוצא חוץ לגופה, ואם לא יצא בוודאי לא נטמאה.

אך דחו רבינו זו, ואמרו, שאפשר שהלל הוא שהיה סבור בטעות שזהו טעמו של שמאי, והשיב לו שמאי, שבאמת מטעם אחר לא טימא למפרע, ולא מהטעם הזה, אך מכל מקום גם אם זה היה טעמו, עדיין יש חילוק בין קופה לאשה.

לשון רביעי בביאור מחלוקת שמאי והלל

[אם הקלו מפני ביטול פריה ורביה]

לדברי רבא, מודים שמאי והלל, שראוי לטמא את האשה למפרע, מחשש שכבר נטמאת קודם שראתה את הדם, ולא הרגישה, וכותלי בית הרחם העמידוהו, ואין להעמידה על חזקת טהרה שלה כי היא רעועה כפי שנתבאר.

אך למרות כל זאת, דעתו של שמאי שהקלו, ולא טימאו אותה למפרע, משום ביטול בנות ישראל מפריה ורביה, שאם אנו מטמאים אשה למפרע קודם ראיית הדם, בכל שעה יהא ליבו של הבעל נוקפו, אף שלא ראתה דם, שמא כבר נטמאת בדם בבית החיצון, ועל ידי זה יפרוש מאשתו תמיד, ויבטלו בנות ישראל מפריה ורביה.

ודעת הלל, שמחמת הטעם של ביטול פריה ורביה, לבעלה היא טמאה רק משעת ראיית הדם ולא למפרע, ורק לענין טהרות החמירו שהיא מטמאת טהרות שנגעה בהן קודם לכן, ומאחר שלבעלה אינה טמאה למפרע, אין כאן ביטול פריה ורביה.

ושמאי אמר, אם לטהרות היא מטמאת למפרע, אף כשיאמרו לו, שלו אינה טמאה למפרע, לבו נוקפו, ופורש ממנה, ויש כאן ביטול בנות ישראל מפריה ורביה.

וכן מצינו ברייתא, בה מבואר שטעמו של שמאי משום ביטול בנות ישראל מפריה ורביה, ומשמע שמעיקר הדין היה ראוי לטמא למפרע, כדברי הלל, אך הקלו מהטעם הזה. ולכאורה ברייתא זו מסייעת את דברי רבא, שזהו טעמו של שמאי.

אך דחו רבינו זו, ואמרו, שאפשר שלדעת שמאי מעיקר הדין אין לטמא אותה למפרע מהטעמים המבוארים לעיל, [שיש להעמידה על חזקת טהרה, או שאם היתה רואה דם קודם לכן היתה מרגישה, או כבר היה יוצא], ומכל מקום הקשה לו הלל, למה לא יחמירו כאן לטמא אותה למפרע יותר מעיקר הדין, כמו שמצינו עוד מקומות שעשו סייג לדין תורה. ועל זה השיב שמאי, שאין להחמיר כאן, משום ביטול בנות ישראל מפריה ורביה.

המשך דין קופה שנשתמשו בה טהרות ונמצא בה שרץ

א. קופה שיש לה שוליים. לעיל נתבאר, שקופה שיש לה שוליים [=תחתית], ונמצא בה שרץ מת בצד אחד, כל הטהרות שהיו בה קודם לכן בצד אחר, טמאות, אף על פי שבשעה שנמצא בה השרץ, כבר לא היו הטהרות בתוכה, כי בוודאי היה שם גם קודם לכן עם הטהרות, ורק עכשיו נתגלה, ואם כן כשהיו הטהרות בקופה טימא השרץ את הקופה, והיא טימאה את הטהרות.

- **ולפי התירוץ השני בגמרא, דין זה אמור, רק בקופה שלא נבדקה קודם לכן, ולכם יש לחוש שכב היה בה שרץ בזמן שהיו בה טהרות קודם לכן.**

- **ולפי התירוץ השלישי בגמרא, דין זה אמור גם בקופה שנבדקה קודם לכן, אך אינה מכוסה, ולכן יש לחוש שנפל לתוכה שרץ קודם לכן, אף על פי שנבדקה.**

- **ולפי התירוץ הרביעי בגמרא, דין זה אמור גם בקופה שנבדקה קודם לכן, והיא מכוסה, אך עודה במקומה הראשון.**

ב. קופה שאין לה שוליים. ואם אין לקופה שוליים, כגון חביות בלא תחתית, שמניחים אותן על גבי קרקע, ומשתמשים בהן כך כשהקרקע היה התחתית, וכשרוצים להוציא מהן את תכולתן, מטיין אותן והתכונה יוצאת מלמטה, אם נמצא בחבית זו שרץ, אין מטמאים טהרות שהיו בה קודם לכן, כי כשהוציאו את הטהרות הקודמות, יצא מהחבית כל מה שהיה בה, ושרץ זה נכנס בה רק אחרי כן.

מחלוקת חזקיה ורבי יוחנן בדין קופה שנמצא בה שרץ

מצינו שנחלקו חזקיה ורבי יוחנן, בדין קופה שנמצא בה שרץ, שלדעת חזקיה, אין מטמאים טהרות שהשתמשו בה קודם לכן, כי אין לחוש שכבר קודם היה בה השרץ. ולדעת רבי יוחנן, מטמאים טהרות שהיו בה קודם לכן, כי אפשר שכבר היה שם השרץ אז. והנה אם מחלוקתם היא בקופה שיש לה שוליים, הלא דעת שמאי והלל, שיש לחוש שהיה שם השרץ קודם, והיאך טיהר חזקיה. ואם מחלוקתם בקופה שאין לה שוליים, הלא דעת שמאי והלל, שאין לחוש שהיה שם השרץ קודם, והיאך טימא רבי יוחנן. ויישבו ענין זה בכמה אופנים.

א. בקופה שאין לה שוליים ויש לה אוגנין.

לפי התירוץ הראשון, נחלקו חזקיה ורבי יוחנן, מה הדין בקופה שאין לה שוליים מלאים, אבל יש לה אוגנין, כלומר אין לה תחתית שלמה, אבל ראשי הדפנות כפופים מעט, והרי יש לה בתחתית כעין מסגרת סביב. **לדעת חזקיה, חבית זו דינה כחבית שאין לה שוליים, כי כשהוא מוציא ממנה את תכולתה, הכל יוצא דרך התחתית הפתוחה, ואם נמצא בה שרץ עכשיו, לא היה בה קודם לכן, והטהרות שהיו בה קודם, טהורות. ולדעת רבי יוחנן, מאחר שיש לחבית אוגנין, יתכן שהשרץ הנמצא עכשיו היה בה גם קודם, וכשרוקן אותה בפעם הקודמת, השרץ נשאר על האוגנין, ולכן מספק יש לטמא טהרות שהיו בה קודם לכן.**

והקשו על חזקיה מדין מדלה עשרה דליים ויישבו דבריו בשני

אופנים כפי שנכתוב בעזה"י בסמוך.

ב. בקופה שיש לה שוליים ובדוקה.

לפי התירוץ השני, שמאי והלל שאמרו, שאם נמצא שרץ בקופה שיש לה שוליים, בוודאי היה בה קודם, וגם טהרות שהיו בה קודם לכן נטמאו. דבריהם נאמרו בקופה שלא נבדקה קודם אם יש בה שרץ או לא, ורק עתה נבדקה, ונמצא בה שרץ, [ואף שדיברו כמו כן בדין אשה שנמצא בה דם, ואשה כבר בדקה עצמה קודם לכן, מכל מקום כיון שהדמים מצויים אצלה, הרי היא כאינה בדוקה]. אבל כשכבר נבדקה הקופה מקודם, ולא נמצא בה שרץ, ועכשיו נמצא, בזה לא דברו שמאי והלל, ובזה נחלקו חזקיה ורבי יוחנן. **לדעת חזקיה, כיון שקודם לכן נבדקה, ולא היה בה שרץ, ועכשיו נמצא בה שרץ, בוודאי רק עכשיו נפל לתוכה, וטהרות שהיו בה קודם לכן לא נטמאו. ולדעת רבי יוחנן, יש לחוש שמיד אחרי הבדיקה הקודמת נפל לתוכה השרץ, ולכן יש לטמא מספק כל טהרות שהיו בה מאז הבדיקה הקודמת.**

דף ד'

ג. בקופה שיש לה שוליים ובדוקה והיא מכוסה.

לפי התירוץ השלישי, שמאי והלל שאמרו, שאם נמצא עכשיו שרץ בקופה שיש לה שוליים, בוודאי היה בה קודם, וגם טהרות שהיו בה קודם לכן נטמאו. דבריהם נאמרו אף בקופה שנבדקה קודם לכן, ולא נמצא בה אז שרץ, אך הקופה אינה מכוסה מלמעלה, ולכן כיון שהיא פתוחה, יש לחוש שמיד אחר הבדיקה הקודמת נפל בה שרץ, ויש לטמא טהרות שהיו בה קודם לכן משעת הבדיקה הראשונה. [ואף שדיברו כמו כן בדין אשה שנמצא בה דם, ואשה דומה לקופה מכוסה שהרי אין הם בא ממקום אחר אלא מתוכה, מכל מקום כיון שהדמים מצויים אצלה, הרי היא כאינה מכוסה^נ]. אבל בקופה מכוסה שנבדקה מקודם, ולא נמצא בה שרץ, ועכשיו נמצא, בזה לא דברו שמאי והלל, ובזה נחלקו חזקיה ורבי יוחנן. **לדעת חזקיה, כיון שהקופה מכוסה, וכבר נבדקה קודם ולא היה בה שרץ, אם נמצא בה שרץ עכשיו, בוודאי רק עכשיו נפל לתוכה, שכל זמן שהיו בה טהרות נזהר בשעת כיסויה שלא יפול לתוכה שרץ, ורק אחרי שהוציא את הטהרות נפל השרץ לתכה, ולכן טהרות שהיו בה קודם לכן לא נטמאו. ולדעת רבי יוחנן, יש לחוש שמיד אחרי הבדיקה הקודמת, קודם שכיסה את הקופה, נפל לתוכה השרץ, בעוד שהיו בה הטהרות, ולכן יש לטמא מספק כל טהרות שהיו בה מאז**

^נ כן פירש רש"י, דלא נפל בה דם מעלמא. וקשה דכל שכן שהיא טמאה, דאין לתלות בדם אחר, אלא בא מגופה. לכך יש לומר, מכוסה היא, שהמקום סתום, וכשהדם יוצא נפתח, והיה לה להרגיש. ואם תאמר, והא בקופה בדוקה פליגי, דאי לאו הכי מאי מועיל כשהיא מכוסה, ואם כן מאי פריך, והא אשה מכוסה, מאי מועיל כסוי, כיון דלאו כבדוקה דמיא. ויש לומר, שרוצה ליישב אפילו אי חשיב לה כבדוקה. [תוד"ה והא].

ד. בקופה שהעבירו אותה מפינה פינה בבית ונמצא שרץ תחתיה.

לפי התירוץ הרביעי, שמאי והלל שאמרו, שאם נמצא עכשיו שרץ בקופה שיש לה שוליים, בוודאי היה בה קודם, וגם טהרות שהיו בה קודם לכן נטמאו. דבריהם נאמרו אף בקופה שנבדקה קודם לכן, ולא נמצא בה אז שרץ, ואפילו הקופה מכוסה מלמעלה, כי מכיון שנמצא השרץ בתוך הקופה ואין אנו יודעים מתי נכנס יש לנו לחוש שנפל לתוכה מיד אחרי הבדיקה הקודמת, ויש לטמא טהרות שהיו בה קודם לכן משעת הבדיקה הראשונה. וחזקיה ורבי יוחנן נחלקו בדבר אחר, כשהיתה הקופה בזוית אחת של הבית ולאחר זמן העבירו אותה לזוית אחרת ונמצא בה שרץ. **לדעת חזקיה, אין לחוש שהיה בה השרץ במקומה הראשון [=לא מחזקינן טומאה ממקום למקום], ולכן טהרות שהיו בה כשהיתה במקומה הראשון, טהורות הן. ולדעת רבי יוחנן, יש לחוש שכבר במקומה הראשון נפל בה השרץ [=מחזקינן טומאה ממקום למקום], ולכן יש לטמא מספק כל טהרות שהיו בה גםכשהיתה במקומה הראשון.**

המדלה עשרה דליים ונמצא שרץ באחד מהם

שאב מים בדלי, ועירה לכלי גדול, וחזר על הדבר כמה פעמים, ובאחת הפעמים מצא בדלי שרץ מת, אין לחוש שהיה השרץ בדלי קודם לכן, והמים שבכלי הגדול טמאים, אלא רק עתה נכנס השרץ לדלי, ורק המים שבדלי עכשיו טמאים, אבל המים שבכלי הגדול טהורים.

דין זה מבואר בברייתא, ואמר ריש לקיש משמו של רבי ינאי, שדין זה אמור בדלי שאין לו אוגנין, שלכן אם היה שרץ בדלי קודם לכן, היה יוצא ממנו קודם בפעם הקודמת ששפך ממנו את המים. אבל כשיש לדלי אוגנין, יתכן שהשרץ היה בדלי קודם לכן, וכששפך ממנו את המים, נעצר השרץ באוגן, ולכן מספק יש לטמא את כל המים שבכלי הגדול.

ודברי רבי ינאי אלו לכאורה סותרים את דברי חזקיה [בתירוץ הראשון לעיל], שחבית שיש לה אוגנין ולא שוליים, כשמרוקנין אותה מתחתיה הפתוח, אין לחוש שנשאר שרץ על האוגן, ואם נמצא בה שרץ בוודאי לא היה בה קודם. ויישבו סתירה זאת בשני אופנים.

א. המים נוזלים הם, ויוצאים בנקל, ואין צריך להפוך את הדלי היטב כדי שיצאו, ולכן יתכן שנשאר השרץ באוגן הדלי. אבל להוציא את הפירות מהחבית, יש לנער אותה היטב, ובניעור זה יוצא גם השרץ, ואינו נשאר באוגן.

ב. המערה מים לכלי על ידי דלי, אינו מקפיד לרוקן בכל פעם את הדלי לגמרי אלא מערה כפי מה שיוצא לו בנקל וחוזר וממלה וחוזר חלילה, ולכן יתכן שנשאר השרץ באוגן הדלי. אבל המרוקן את החבית מהפירות מקפיד הוא לרוקן את כולם, ובכך יוצא גם

להחזיק טומאה ממקום למקום

לפי התירוץ הרביעי לעיל, נחלקו חזקיה ורבי יוחנן בקופה שנמצא בה שרץ, אחרי שהעבירו אותה מפינה לפינה בתוך הבית. לדעת חזקיה אין לומר שהיה בה שרץ כבר במקומה הראשון, כי לא מחזקינן טומאה ממקום למקום, ולכן טהרות שהיו בה רק במקום הראשון, טהורות. ולדעת רבי יוחנן יש לחוש שכבר במקומה הראשון היה בה השרץ, כי מחזקינן טומאה ממקום למקום, ולכן גם טהרות שהיו בה רק במקומה הראשון טמאות.

והביאו משניות וברייתות, שמוכח מהן לכאורה, שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום, שלא כדברי רבי יוחנן.

א. שנינו במסכת טהרות, שאדם שנגע בלילה באדם אחר, ואינו יודע אם אותו אדם הוא חי או מת, ולמחרת השכים, וראה שהוא מת. רבי מאיר מטהר את הנוגע, כי אומר, בשעה שנגע בו, עוד היה חי. וחכמים מטמאים, שכל הטומאות כשעת מציאתן, כלומר כל שיש לנו ספק מה היה מצבן בשעת הנגיעה, אנו דנים אותן כשעת הברור, ומאחר שבבקר נמצא אותו אדם מת, אנו תולים שגם בלילה כשזה נגע בו, היה מת, וזה שנגע בו נטמא. ושנינו בברייתא, שדין זה אמור דווקא כשנמצא המת באותו מקום שהיה בו בלילה [=כל הטומאות כשעת מציאתן ובמקום מציאתן], אבל אם נמצא המת בבקר במקום אחר, אין לומר שגם במקומו הראשון שהיה בו בלילה, כבר היה מת, הרי שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום. [שלא כדברי רבי יוחנן].

ורצו לדחות זאת, שמה שאמרו, אין מחזיקין טומאה ממקום למקום, היינו לעניין דין וודאי, שמאחר שלא נמצא במקומו הראשון, אין לומר בוודאות, שאם נמצא כאן מת, גם במקומו הראשון היה מת, [ולכן אין לשרוף תרומה שנגעה בו במקומו הראשון, שאינה טמאה בוודאי], אבל לעניין ספק, יש לחוש שמה כבר במקומו הראשון היה מת, [ולכן יש לתלות תרומה שנגעה בו במקומו הראשון, שלא להחשיבה כטהורה], ורבי יוחנן שאמר מחזקינן טומאה ממקום למקום לעניין ספק אמר שיש לחוש שמה הדבר טמא.

אך אין לומר כן, כפי שמוכח מהמשניות הבאות, שכשהעמידו על חזקת מציאתן, באופן ודאי העמידו כן ולא בספק.

ב-ג-ד. שכן שנינו במסכת טהרות, מחט שנטמאה, ונמצאת לאחר זמן על גבי טהרות, כשהיא מלאה חלודה או שבורה, שבכך היא עולה מטומאתה, כדין כלי שבור, טהרות שהיא עליהן, טהורות הן, ואין לחוש שכבר היתה שם המחט קודם שנטהרה, וכבר טימאה את הטהרות הללו, שכל הטהרות כשעת מציאתן. וכן הדין אם נמצא שרץ שרוף על גבי טהרות, שמשעה ששרף בטלה ממנו טומאתו, והרי הוא כמחט חלודה. וכן הדין אם נמצאת טלית של זב בלוייה על גבי טהרות, שמשעה שבלתה היא

טהורה, בכל אלו הטהרות טהורות, ואין לחוש שהיה עליהן הדבר בעוד שהיה טמא. וכשם שלעניין חזקת מציאתן זו, אנו דנים הדבר בוודאי, שהרי מטהרים את הטהרות, כך לעניין מקום מציאתן, אנו דנים הדבר כוודאי, וכשזה טהור, זה טהור בוודאי. ואם כן, אין ליישב המשנה לעיל כרבי יוחנן, שאם נמצא במקום אחר, הוא טמא מספק.

ורצו לדחות זאת, ולומר, שמה שאמרו שהולכים אחר חזקת שעת מציאה לגמרי, בין לטהר ובין לטמא, אין זה אלא כשנמצא במקומו הראשון, שאז ראוי ללכת אחר חזקת שעת מציאה לגמרי, אבל כשנמצא במקום אחר, אפשר שאין ללכת לגמרי אחר שעת המציאה, לומר אם נמצא מת כאן בוודאי מת קודם לכן במקום הראשון, אלא כיון שנמצא במקום אחר, ספק הוא אם כבר מת במקום הראשון.

אך הקשו מברייתא אחרת, בה מבואר בפירוש, שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום ואף לא מספק.

ה. שכך שנינו בתוספתא של טהרות, היה כבר מונח על גבי מדף שבקיר, ותחתיו על הארץ בגד טמא, ובא ומצא את הככר על הארץ לפני הבגד הטמא, אף על פי שאם נפל הככר מהמדף, בוודאי נגע בבגד, וראוי הוא להתגלגל לפני הבגד ולא להישאר עליו, כי מדובר במקום מדרון, מכל מקום, כיון שלא נמצא הככר על הבגד, אין חוששים לכך שנפל, אלא תולים שאדם טהור נטל את הככר מהמדף, והניחו שם לפני הבגד^א. מבואר שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום, לומר שמה נטמא הככר בבגד הטמא, אלא הוא בטהרתו בוודאי.

ודחו זאת ואמרו, שאפשר בשאר ספיקות מטמאים מספק גם ממקום למקום, ורק בככר זו הקלו מהטעם האמור בה, שמסתבר יותר שאדם טהור נטל הככר מהמדף שלא תיפול על הבגד הטמא, ולכן אין לטמא את הככר.

ספק טומאה בדבר שאין בו דעת להישאל

נתבאר, שככר שהיה על מדף, ולפניו בגד טמא, ונמצא הככר לפני הבגד, הרי זה טהור, כי מסתבר שאדם טהור נטלו והניחו שם, ולא נפל ונטמא מהבגד.

ואף שכלל בידינו, ספק טומאה ברשות היחיד טמא, אין הכלל הזה אמור אלא במי שיש בו דעת להישאל אם נטמא או לא, [כסוטה, שממנה הדין הזה למד, והיא יש בה דעת להישאל, אם נטמאה או לא], אבל דברים שאין בהם דעת להישאל, דינם שווה ברשות היחיד וברשות הרבים שספקם טהור.

^א ואם תאמר, דהכא תלינן באדם טהור, ובפרק קמא דחולין גבי צלוחית שהניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה, תלינן באדם טמא ... (א) ותירץ רבינו תם, דגבי כלים הנמצאין דווקא גזרינן טומאה, משום דאית להו טהרה במקוה, וליכא פסידא, אבל באוכלין דאיכא פסידא דלית להו טהרה במקוה לא החמירו. (ב) אי נמי הכא מוכחא מילתא דאדם טהור הסירה בכוונה, כדי שלא תפול על מדף טמא, אבל בעלמא טמאין בין באוכלין בין בכלים, דליכא למימר אדם בכוונה עשה לתקנתא. [תוד"ה שאני].

ולפי התירוץ השני, הסיבה לכך שכבר זו טהורה, משום שספק טומאתה הוא שמא נטמאה בבגד של זב, שטומאתו מדרבנן, **ובטומאה דרבנן הקלו**, לטהר גם ברשות היחיד^א.

דעת חכמים בטומאה למפרע

כבר נתבאר בדף ב', שלדעת שמאי, אשה שראתה דם, דיה שעתה, כלומר אינה טמאה למפרע, אלא רק משעת הראיה. ולדעת הלל, מפקידה לפקידה, כלומר היא טמאה למפרע משעת הבדיקה הקודמת ואפילו היתה לפני ימים רבים. וחכמים אומרים, לא כדברי שמאי שהקל מאד, ולא עשה סייג כלל, ולא כדברי הלל שהחמיר הרבה, והפריז על מידותיו, אלא לכל היותר טמאה למפרע מעת לעת [=עשרים וארבע שעות], ואם בדקה בתוך המעת לעת, טמאה רק משעת הבדיקה האחרונה [=מעט לעת ממעט על ידי מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעט על ידי מעת לעת].

ודין זה, שאינה טמאה למפרע יותר מבדיקה קודמת, פשוט הוא, אלא מאחר שאמרו שכשבדיקה קודמת היתה לפני כמה ימים, "מעט לעת ממעט על ידי מפקידה לפקידה", וטמאה למפרע רק מעת לעת, אמרו גם את הדין הפשוט, שאם הבדיקה האחרונה היתה בתוך המעת לעת, "פקידה זו ממעט על ידי מעת לעת", וטמאה למפרע רק משעת פקידה אחרונה.

ונאמרו כמה טעמים לבאר דעת חכמים למה טמאה למפרע מעת לעת:

א. רבה אמר, שטעמם של חכמים הוא, **כי האשה מרגשת בשעת יציאת הדם**.

ובזה מבואר, למה אינה טמאה למפרע ימים רבים כדעת הלל, שאם יצא הדם לפני ימים רבים, היתה מרגישה בשעת היציאה, ומתוך שלא הרגישה, וודאי לא נטמאת מיד אחר הבדיקה הקודמת.

אך הקשה אביי, אם זה הטעם, אין לטמא אותה למפרע כלל, ואפילו לא מעת לעת, שהרי אם יצא הדם בתוך המעת לעת האחרון, היתה מרגישה.

ואמרו שבאמת אין זה טעמם של חכמים, ורבה לא אמר זאת אלא כדי לחזק את אביי, לראות אם ידע להקשות עליו.

ב. ומסקנת הגמרא, שהסיבה לכך שלדעת חכמים האשה טמאה

^א לא בא לתרץ דאפילו אי הוי דבר שיש בו דעת לישאל, דאתי שפיר, דמה לו לתרץ זה, כיון דאמת הוא דכבר ומדף אין בהם דעת לישאל. אלא מתרץ אפילו אין לתלות באדם טהור כמו בנפילה, לפי שהנפילה קרובה לודאי, כמו שסובר המקשה, אתי שפיר, דאיירי בטומאה דרבנן. ואיירי בבגדי עם הארץ לפרושים. ורש"י דפירש בבגדי פרושים דהוי מדרס לאוכלי תרומה, נראה שסובר שעתה בא לתרץ אפילו בשיש בו דעת לישאל, ולכך לא רצה לפרש בבגדי עם הארץ לפרושים, משום דהתם לא היינו מקילין כדאמרינן בשבת ... ולפי שיטתו היה יכול לפרש דסלקא דעתך דמקשה דמדף היינו בגדי עם הארץ, ושמא לא פירש כן, משום דבתורת כהנים איקרי מדף עליונו של זב, וכן במסכת זבין ובעדיות. [תוד"ה ואיבעית אימא].

למפרע מעת לעת, **משום קנס** שהטילו עליה, **על שביטלה תקנת חכמים**.

שכך אמר רב יהודה אמר שמואל, **חכמים תיקנו להם לבנות ישראל שיהיו בודקות עצמן פעמיים ביממה, אחת שחרית ואחת ערבית**, בדיקת **שחרית להכשיר טהרות של לילה**, שאם תראה במשך היום או בערב, טהרות של ליל אתמול לא יהיו בכלל ספק טומאה, ובדיקת **ערבית להכשיר טהרות של יום**, שאם תראה במשך הלילה או בבקר, טהרות של יום אתמול לא יהיו בכלל ספק טומאה.

וזו שביטלה תקנת חכמים, ולא בדקה ימים רבים, קנסו אותה שתהא טמאה למפרע מעת לעת, ובלא הקנס, היה ראוי שתהא טמאה למפרע עונה אחת [יום או לילה], שכן גם אם היתה בודקת שחרית וערבית כפי התקנה, כשתראה דם היא טמאה למפרע באותה עונה שאחר הבדיקה האחרונה, ומחמת הקנס, היא טמאה למפרע שתי עונות, כלומר מעת לעת.

ואף שעיקר הקנס היה לטמא אותה עונה נוספת על העונה שהיא עומדת בה, לא קבעו את הקנס כן, שתטמא עונה שהיא בה ועונה קודמת, **כי אז אין הקנס שווה לכל הנשים**, אם היא בתחילת העונה, לא תהא טמאה אלא עונה [קודמת] ומעט [מעונה זו], ואם היא בסוף העונה, תהא טמא קרוב לשתי עונות, **ולכן קבעו קצבה שווה לכל הנשים**, שיהיו טמאות **מעת לעת**, שזה שיעור שתי עונות שלימות.

ועוד טעם אמרו, למה היה הקנס זמן קבוע של מעת לעת, ולא עונה נוספת על זו שהיא בה, **כי אם היה הקנס כך, היה חוטא נשכר**, שכן זו שהיתה בודקת עצמה סמוך לשחרית, ומוצאת עצמה טמאה, היתה טמאה למפרע שתי עונות שלימות [יום ולילה], ואם פשעה, ואיחרה את הבדיקה לצהרים, תהא טמאה למפרע רק עונה ומחצה [לילה וחצי יום].

והטעם האחרון שייך רק כשאיחרה את הבדיקה מחמת פשיעה, אבל אם מחמת אונס היה הדבר, אין היא חוטאת, ולא היה מקום להחמיר עליה. ומכל מקום מחמת הטעם הראשון, נכון לקבוע קצבה שווה לכל הנשים מעת לעת.

ארבע נשים דיין שעתן

לדעת רבי אליעזר, ארבע נשים, כשהן רואות דם, דיין שעתן, כלומר טמאות משעת הראיה בלבד, ולא למפרע. והן **בתולת דמים** שלא ראתה דם עד היום. **ומעוברת**. **ומניקה**. **וזקנה**. שכל אלו בחזקת שהן מסולקות דמים, שאין הדם מצוי הן, ואם ראתה עכשיו, עד עתה היא בחזקת טהרה, ואין לחוש שכבר נטמאת קודם לכן.

טומאה למפרע באשה שיש לה ווסת

נתבאר, שאשה שראתה דם, טמאה למפרע מעת לעת, או מפקידה

קודמת. וכבר נתבאר בדף ב', שכן הדין ברוב נשים, שאין להן

ווסת, כלומר אין להן זמן קבוע שבו הן רואות. ולהלן יתבאר בעזה"י דין נשים שיש להן ווסת, [שראו שלוש ראיות באופן שווה, שבכך נחשב הדבר שהן רואות בזמנים קבועים].

א. לשון ראשון בגמרא.

אשה שיש לה ווסת, וראתה דם בשעת הווסת, כלומר בזמן שבו קבעה לראות, **לדברי הכל** אין לחוש שכבר יצא הדם קודם לכן, ולכן **דיה שעתה**, כלומר טמאה רק משעת הראיה, ואינה טמאה למפרע. [וזהו דין משנתנו].

ואם ראתה דם שלא בשעת הווסת, בזה נחלקו. **לדעת רבי דוסא, גם זו**, כיון שמוחזקת לראות דם בזמנים קבועים, כל שלא הגיעו אותם זמנים, הרי זו בחזקת שלא ראתה דם, ואם כן, כשראתה דם בזמן שאינו שעת ווסתה, אין לומר כבר קודם לכן יצא, אלא עכשיו, וטמאה רק משעת הראיה. **ולדעת חכמים**, כיון שגם עכשיו אין זו שעת ווסתה, אם כן יצא הדם שלא בשעה שקבעה לראות, ולפיכך כשם שיצא עכשיו, אפשר שיצא קודם לכן, כשאר נשים שאין להם ווסת, ולכן היא **טמאה למפרע**. [והברייתא בה מבואר כן היא כדעת חכמים].

ולפי זה, הברייתא בה מבואר שאשה שיש לה ווסת, כתם הנמצא בבגדה טמא למפרע משעת הכיבוס האחרון של הבגד, היא כדעת חכמים, כי מבואר בה, שהטעם לכך שהבגד טמא למפרע, משום שמצינו בה טומאה נוספת למפרע, כשראתה דם שלא בשעת ווסתה, וזה כדברי חכמים. אבל לדעת רבי דוסא, אין בה שום טומאה למפרע, לא בראיית הדם, ולא בכתם הנמצא בבגדה.

לשון ראשון	ראתה בשעת הווסת	ראתה שלא בשעת הווסת	כתם בבגדה
רבי דוסא	דיה שעתה	דיה שעתה	דיה שעתה
חכמים	דיה שעתה	טמאה למפרע	טמאה למפרע

ב. לשון שני בגמרא.

אשה שיש לה ווסת, וראתה דם בשעת הווסת, כלומר בזמן שבו קבעה לראות. **לדעת רבי דוסא**, כיון שמוחזקת לראות דם בזמנים קבועים, וראתה בזמן זה, אין לחוש שכבר יצא הדם קודם לכן, ולכן **דיה שעתה**, כלומר טמאה רק משעת הראיה, ואינה טמאה למפרע. [וזהו דין משנתנו, והוא כדעת רבי דוסא בלבד]. **ולדעת חכמים**, אף על פי שיש לה ווסת כיון שלא בדקה עצמה קודם לכן יש לחוש שכבר יצא הדם קודם והיא **טמאה למפרע**.

ואם ראתה דם שלא בשעת הווסת, בזה הכל מודים, כיון שגם עכשיו כשראתה אין זו שעת ווסתה, אם כן יצא הדם שלא בשעה שקבעה לראות, ולפיכך כשם שיצא עכשיו, אפשר שיצא קודם לכן, כשאר נשים שאין להם ווסת, ולכן היא **טמאה למפרע**.

[והברייתא בה מבואר כן היא כדברי הכל].
ולפי זה, הברייתא בה מבואר שאשה שיש לה ווסת, כתם הנמצא בבגדה טמא למפרע משעת הכיבוס האחרון של הבגד, היא כדברי הכל, כי מבואר בה, שהטעם לכך שהבגד טמא למפרע, משום שמצינו בה טומאה נוספת למפרע, כשראתה דם שלא בשעת ווסתה, וזה כדברי הכל.

ומסקנת הגמרא כלשון שני, כיון שהוא מחמיר יותר [=כיון דאיכא לאוקמי לקולא ולחומרא, לחומרא מוקמינן].

לשון שני	ראתה בשעת הווסת	ראתה שלא בשעת הווסת	כתם בבגדה
רבי דוסא	דיה שעתה	טמאה למפרע	טמאה למפרע
חכמים	טמאה למפרע	טמאה למפרע	טמאה למפרע

דף ה'

טומאה למפרע בכתמי ארבע נשים

נתבאר, שכתמי אשה שיש לה ווסת טמאים למפרע, משום שמצינו בה גם טומאת דם ממש למפרע, כשראתה שלא בשעת ווסתה. **ולדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס**, מהטעם הזה, **ארבע נשים** מסולקות דמים, שנתבאר בהן לעיל **שדיין שעתו**, כיון שאין בהן שום אופן שתהא בהן טומאת דם ממש למפרע, שעולם דיין שעתו, **גם כתמיהן אינן מטמאים למפרע**.

ורבי מאיר מחמיר בזה בכתמים יותר מביד ממש^א, ולדעתו, ארבע נשים אלו, **בראיית דם ממש דיין שעתו**, ואין לחוש שראו קודם לכן, כי אם היו רואות קודם, היו מרגישות. **אבל כתמיהן טמאים למפרע**.

תינוקות שלא הגיע זמנה לראות

נתבאר, שבתולת דמים היא מארבע נשים מסולקות דמים, ואם ראתה דם, דיה שעתה, ואינה טמאה למפרע, וכמו כן לדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס, כתם הנמצא בבגדה מטמא מכאן ולהבא, ולא למפרע.

וכל זה כשהגיע זמנה לראות, שהגיעו ימי הנעורים, [שהביאה שתי שערות, או שהיא בת שנים עשרה שנה ויום אחד], אבל כל זמן שלא הגיע זמנה לראות, דעת רבי חנינא בן אנטיגנוס, **שאפילו סדינים שלה מלוכלכים בדם, אין חוששים לה, ואינם טמאים**. ואפילו אין לה במה לתלות הדם, שאינה זכורה שעברה בשוק של טבחים המלוכלך בדם, אפשר שעברה ושכחה, שהרי בגופה אין לתלות כל עיקר, וטומאת כתמים דרבנן, וגזרתם היתה במי שהגיע זמנה, שדם מצוי בה, אבל בזו לא גזרו, הואיל ואין בה דמים.

^א כן פירש רש"י, דמחמיר בכתמים טפי מבראייה. ואין נראה ... ונראה לפרש רבי מאיר היא דמחמיר בכתמים, שהוא רגיל להחמיר בכתמים טפי מרבנן ... [תוד"ה רבי מאיר היא].

נתבאר, שאשה שראתה דם, מאחר שיתכן שיצא הדם לבית בדיקה אחרונה. ושנינו על כך במשנתנו, "והמשמשת בעדים, הרי זו כפקידה, וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה", ומשנה זו נתפרשה בכמה אופנים.

א. מתחילה היה נראה שכך הוא ביאור המשנה, יש נשים שבדקות עצמן בעדים [=בדי בדיקה] קודם תשמיש ואחר התשמיש, [וזהו "עדים" לשון רבים, אחד שלפני ואחד שאחרי], ובדיקה זו משום תשמיש, ולא לצורך טהרות, ומכל מקום דעת משנתנו, שהעושות כן, בדיקה זו עולה להן גם לעניין טהרות, שלא תהא טמאה קודם לבדיקה זו.

אולם לדברי רב יהודה אמר רב, בדיקה שלפני תשמיש אינה מועילה לטהרות, וטעמו ביאר רב קטינא, מתוך שהיא מהומה לביתה [=ממהרת לשמש], אינה מכנסת לחורין ולסדקין, ואינה בודקת היטב, ורק בדיקה שאחר תשמיש עולה לה לעניין טהרות. ואם כן קשה למה הוזכרה כאן במשנה בדיקה שלפני תשמיש.

ב. ולפיכך אמרו, שאין משנתנו מדברת בבדיקה שלפני תשמיש, ולשון "עדים" האמור בה, מכוון לשני עדים שלאחר תשמיש, שכך שנינו, "דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים, אחד לו ואחד לה", ששניהם בודקים עצמם אחר תשמיש, וכשלא נמצא דם על שלו ועל שלה, בידוע שטהורה היא. ולמדנו כאן שבדיקה זו עולה לה גם לעניין טהרות. ויש חידוש בכך, כי היה מקום לומר, לא נסמוך על בדיקה זו, שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפתה אותה שכבת זרע.

ג. ועוד ביארו את משנתנו באופן אחר, שלשון "עדים" מכוון כלפי שתי בדיקות שהאשה בודקת, אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, אלא שלא הוזכרו שתי בדיקות אלו לעניין טהרות, כי רק הבדיקה שלאחר תשמיש מועילה לטהרות, ושני דינים נאמרו במשנתנו. (א) האשה צריכה לשמש בעדים, אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש. (ב) ובדיקה שלאחר תשמיש עולה לה גם לעניין טהרות.

ב. ולפיכך אמרו, שאין משנתנו מדברת בבדיקה שלפני תשמיש, ולשון "עדים" האמור בה, מכוון לשני עדים שלאחר תשמיש, שכך שנינו, "דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים, אחד לו ואחד לה", ששניהם בודקים עצמם אחר תשמיש, וכשלא נמצא דם על שלו ועל שלה, בידוע שטהורה היא. ולמדנו כאן שבדיקה זו עולה לה גם לעניין טהרות. ויש חידוש בכך, כי היה מקום לומר, לא נסמוך על בדיקה זו, שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפתה אותה שכבת זרע.

ג. ועוד ביארו את משנתנו באופן אחר, שלשון "עדים" מכוון כלפי שתי בדיקות שהאשה בודקת, אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, אלא שלא הוזכרו שתי בדיקות אלו לעניין טהרות, כי רק הבדיקה שלאחר תשמיש מועילה לטהרות, ושני דינים נאמרו במשנתנו. (א) האשה צריכה לשמש בעדים, אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש. (ב) ובדיקה שלאחר תשמיש עולה לה גם לעניין טהרות.

ד. ועוד ביארו את משנתנו באופן אחר, שלשון "עדים" מכוון כלפי שתי בדיקות שהאשה בודקת, אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, אלא שלא הוזכרו שתי בדיקות אלו לעניין טהרות, כי רק הבדיקה שלאחר תשמיש מועילה לטהרות, ושני דינים נאמרו במשנתנו. (א) האשה צריכה לשמש בעדים, אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש. (ב) ובדיקה שלאחר תשמיש עולה לה גם לעניין טהרות.

ה. ועוד ביארו את משנתנו באופן אחר, שלשון "עדים" מכוון כלפי שתי בדיקות שהאשה בודקת, אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, אלא שלא הוזכרו שתי בדיקות אלו לעניין טהרות, כי רק הבדיקה שלאחר תשמיש מועילה לטהרות, ושני דינים נאמרו במשנתנו. (א) האשה צריכה לשמש בעדים, אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש. (ב) ובדיקה שלאחר תשמיש עולה לה גם לעניין טהרות.

ו. ועוד ביארו את משנתנו באופן אחר, שלשון "עדים" מכוון כלפי שתי בדיקות שהאשה בודקת, אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, אלא שלא הוזכרו שתי בדיקות אלו לעניין טהרות, כי רק הבדיקה שלאחר תשמיש מועילה לטהרות, ושני דינים נאמרו במשנתנו. (א) האשה צריכה לשמש בעדים, אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש. (ב) ובדיקה שלאחר תשמיש עולה לה גם לעניין טהרות.

ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה

נתבאר, שבדיקת תשמיש מועילה לאשה גם לעניין טהרות. ומפורש במשנתנו, שבדיקה זו של תשמיש מועילה לה שלא תטמא למפרע, לא מעת לעת, ולא משעת הבדיקה הגמורה הקודמת, אלא רק משעת בדיקת תשמיש ואילך.

והוצרכה משנתנו לפרש, שבדיקה זו של תשמיש מועילה לשני הדברים הללו, כי היה מקום לומר, שתועיל רק לעניין מעת לעת, שהוא זמן ארוך, ואם תטמא בו למפרע יש הפסד טהרות גדול, על כן נוכל לסמוך על בדיקת תשמיש. אבל מבדיקה גמורה קודמת, תטמא למפרע, אף על פי שבדקה אחרי כן בדיקת תשמיש, שאין כאן הפסד גדול, כי הוא זמן קצר.

¹ אמנם לעיל נתבאר, שטעמם של חכמים לטמא למפרע, משום קנס, על שביטלה בדיקות שתיקנו חכמים, ולא משום ספק שמא כבר נטמאת קודם לכן. אך כאן בסוגיה משמע, שהטעם שהיא טמאה למפרע משום ספק, כמבואר להלן, ולכן כתבתי כאן הטעם, כי יתכן שכבר נטמאת, כלומר מחמת הספק הזה היא טמאה למפרע. ויל"ע בדבר.

² משמע הכא דפשיטא, דכיון דחברותיה נושאות אותה במטה, דמקרי מטה דבר שיש בו דעת לישראל. ותימה לריב"א דבסוף פרק קמא דפסחים קאמר, ועל המחט שנמצא בבשר שהסכין והידים טהורות, ומוקי לה במחט טמא מת, וטהורות משום דעזרה רשות הרבים הוא, אבל אי הוה רשות היחיד הוה טמא. ופריך אמאי, והא אין בו דעת לישראל הוא, דאמר כרבי יוחנן דאמר ספק טומאה הבאה בידי אדם נשאלין עליה, והשתא מאי מקשה התם, ומה צריך לאתווי הך דרבי יוחנן, דכיון דאדם תופס את הסכין, חשוב דבר שיש בו דעת לישראל, אפילו בלא רבי יוחנן, כדמשמע הכא. ויש לומר דהכא חשיב טפי דבר שיש בו דעת לישראל כשחברותיה נושאות אותה במטה, משום דנדה נמי המטמאה יש בה דעת לישראל. אי נמי משום שגם חברותיה הנושאות גם הם טמאות במשא הנדה, אבל התם אין האדם טמא, אלא הסכין שנגע במחט. והשתא נמי אתי שפיר דפריך בסמוך לרבי יוחנן מהיה מתעטף בטליתו, ולא פריך נמי לזעירי, משום דאדם התופס הטלית לא דמי לחברותיה, שגם הן טמאות, ויש בהן דעת לישראל. [תוד"ה כשחברותיה].

להישאל **טהור**, אמור **רק בדברים שאינם באים על ידי אדם**, כגון ספק אם נגע שרץ בכלי המונח בארץ. אבל **בדבר הבא על ידי אדם**, אמר רבי יוחנן, **שספקו טמא גם כשאין בו דעת להישאל**, ואפילו כלי המונח על גבי קרקע^נ, וטומאת נידה באה על ידי אדם, **גם אם היתה המיטה מונחת במקומה, היא טמאה למפרע**.

היה מתעטף בטליתו וטהרות וטומאות סמוך לו

טהור שהיה שרץ סמוך לו, והתעטף בטליתו, ולצורך כך הגביה ידיו ופשטן לצדדים, ומסתפק אם נגע בשרץ ונטמא, וכן טמא שהיו טהרות סמוך לו, והתעטף בטליתו כנ"ל, [אם לא יתכן שלא נגע, הרי זה טמא^ג], **ואם הוא מסתפק אם נגע בטהרות וטימא אותן^ג**.

לדעת רבן שמעון בן גמליאל, ניתן לברר את הספק הזה על ידי בדיקה, שאומרים לו [שנה כלומר], חזור והתעטף בטלית כבראשונה, ורואים, אם עכשיו נגע, בוודאי גם קודם נגע, וטמא וטימא, ואם עכשיו לא נגע, גם קודם לא נגע, ולא נטמא ולא טימא.

וחכמים אומרים, שאין לסמוך על הבדיקה הזו, כי יתכן שפעם אחת נגע ופעם אחת לא נגע. ומאחר שאין אפשרות לבדוק את הדבר, הרי זה כשאר ספיקות, וטהור.

ומתחילה היה נראה, שדברי חכמים אלו נאמרו גם ברשות היחיד, וטעמם, כי הספק הוא בדבר שאין בו דעת להישאל, [שהטהרות מונחים על גבי קרקע], ולכן ספיקו טהור. אך אם זה הוא טעמם, הרי זה בסתירה לדברי רבי יוחנן, שאמר, שטומאה הבאה על ידי אדם דינה כדבר שיש בו דעת להישאל, וספקו טמא.

ומסקנת הגמרא, שדברי חכמים אלו נאמרו רק ברשות הרבים, שם כל ספק טומאה להקל. אבל ברשות היחיד, ספיקו טמא, כדבר שיש בו דעת להישאל, והרי זה כדברי רבי יוחנן.

משכב ומושב הנידה

הנידה מטמאה במגע, אדם וכלים ואוכלים ומשקים, והם נעשים ראשון לטומאה, ומטמאים אוכלים ומשקים בלבד.

ויש בה טומאה חמורה מטומאת מגע, היא טומאת משכב ומושב

משכב ומושב בטומאת מעת לעת

נתבאר לעיל שכשנידה רואה דם היא טמאה למפרע מעת לעת. ולדברי זעירי, דינה בטומאה זו כנידה גמורה, שעושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים.

והקשו על כך מברייתא שהביא אבימי מבית מדרש של חזאי, בה מבואר, שמעת לעת שבנידה משכבה ומושבה כמגעה, כלומר הוא עצמו טמא, אך אינו חוזר מטמא אדם וכלים.

ואולם רבא אמר, שמקל וחומר יש ללמוד שהדין כדברי זעירי, שהרי אוכלים הנתונים בכלי חרס סתום [=צמיד פתיל], מצינו בהם שהם קלים לעניין טומאת מת, שאינם נטמאים באוהל המת, ולעניין מעת לעת שבנידה אין בהם קולא זו, שאם הסיטה אותם במעת לעת שקודם הראיה, הם טמאים, קל וחומר למשבות ומושבות שאין בהם קולא לעניין טומאת מת שלא תהיה בהן קולא לעניין מעת לעת שבנידה.

ואין כוונת הברייתא לעיל, שמשכב ומושב דינן כדין דבר שנגעה בו הנידה, שאינו חוזר ומטמא אדם וכלים, אלא כך כוונת הברייתא, שהנוגע במשכב ומושב כאילו נגע בנידה עצמה, שהוא טמא.

דף ו'

ומצינו ברייתא, בא מבואר כדברי רבא, שמעת לעת שבנידה מטמא משכב ומושב לטמא אדם, אך לא מפורש בה, שטומאתן לטמא אדם ובגדים שעליו, לכן הוצרכו אמוראים אלו לפרש זאת.

טומאה למפרע של ראה ושל כתם

אשה שמצאה כתם של דם בבגדה, [ואין לתלותו בדבר אחר], הרי זו טמאה, כי אומרים דם נידה הוא זה. ומאחר שאין לדעת מתי נטמאת, הרי זו טמאה למפרע מאז שלבשה בגד זה לראשונה אחר כיבוסו האחרון, [אך לא קודם לכן, כי בוודאי כתם זה בא אחר הכיבוס, שאם היה בא קודם לכן, היה מתלבן בכיבוס].

ואשה שראתה דם ממש, טמאה למפרע מעת לעת שקודם הראיה מהטעמים שנתבארו לעיל. [שיש לחוש שכבר יצא מהרחם קודם לכן, ונתעכב בבית החיצון, וקנסו אותה עונה נוספת על שלא בדקה עצמה].

ושותי אלו טמאות למפרע כטומאת נידה ממש, שהן מטמאות אוכלים ומשקין, משכבות ומושבות, וכלי חרס המוקף צמיד פתיל, כלומר אפילו הוא מוקף צמיד פתיל, שאי אפשר לגעת

^א ואם תאמר מאי קא משמע לן רבי יוחנן, מתניתין היא, תינוק שנמצא בצד העיסה כו' דחכמים מטמאין משום דעשו לתינוק כיש בו דעת לישאל, אף על פי שהעיסה אין בה דעת לישאל ... ויש לומר, דמצי למימר שהעיסה ... בידי אדם, וקא משמע לן רבי יוחנן, אפילו מונחים על גבי קרקע, או טהרות ביד טהור, וטומאה מונחת על גבי קרקע. [תוד"ה ספק טומאה].

^ב ואם תאמר, פשיטא כיון דאי אפשר ודאי נגע. ויש לומר, דלאו אי אפשר כלל קאמר, אלא כלומר קרוב לודאי. [תוד"ה ואם].

^ג כן פירש רש"י, ותוסי' כתבו, היה מתעטף בטליתו, פירוש טליתו טמא וטהרות בצדו, או טליתו טהור וטמאות בצדו, כגון שרץ, ואינו יודע אם נגע בו, או טומאה וטהרות לפניו, וטליתו טהור, ואינו יודע אם נגע לטומאה ואחר כך לטהרות, וקא משמע לן, דלא הוי ספק ספקא, שמא לא נגע הטלית בשרץ, ואפילו נגע ספק לא נגע בטהרות, דאם נגע בשרץ כמו כן נגע בטהרות. [תוד"ה היה].

בתוכו, מטמאה אותו **בהיסט**. [שהזב והנדה מטמאין כלי חרס

ותירצו שכוונת הברייתא לאוכלים ומשקים של קדשים, ולא של תרומה.

בדיקת כהנות אחרי אכילת תרומה

עוד הקשו מהמשנה בדף י"א, שם מבואר, **שכהנות האוכלות תרומה, כשהן קמות מהאכילה, צריכות לבדוק עצמן** אם נטמאו. ובוודאי אין טעם בבדיקה מחמת התרומה שכבר אכלו לברר אם אכלו בטומאה או בטהרה, כי מה שהיה היה, ואין לזה תקנה. לכן ביאר שם רב חסדא, שבדיקה זו היא **לתקן מה שנשאר מהתרומה שאכלו**, שאם יבדקו ויהיו טהורות, התרומה שנשארה טהורה, ולא תהא טמאה, אם יראו אחרי כן בתוך מעת לעת, ויטמאו למפרע. ומתוך הדברים הללו **מבואר, שטומאת מעת לעת למפרע מטמאת גם את התרומה**, ולכן צריכים את הבדיקה שאחר אכילת התרומה, להציל את שיירי התרומה שאכלו, שלא יטמאו למפרע.

ותירץ רב הונא, שסיבת הבדיקה אינה מהטעם הזה, כי באמת התרומה אינה מטמאת למפרע, וסיבת הבדיקה היא לעניין שיירי התרומה שבידיה עכשיו, **שאם תבדוק ותמצא טמאה, תרומה שהיתה בידיה סמוך ממש לבדיקה** [=שיעור ווסת], **טעונה שריפה**, כי בוודאי כבר נטמאת כשהיתה התרומה הזו בידיה.

צעירה שלא ראתה שלוש עונות

עוד הקשו ממעשה שהיה בימי רבי, באשה צעירה שעברו עליה שלוש עונות של שלושים יום שלא ראתה דם, שלדעת רבי אליעזר, כיון שעברו עליה שלוש עונות שלא ראתה, הרי זו בחזקת שהיא מסולקת דמים, ומעתה אם תראה, **זיה שעתה**, ואינה מטמאה למפרע, וחכמים אומרים שכן הדין בזקנה, אבל צעירה אינה נחשבת כמסולקת דמים בשלוש עונות, וכשהיא רואה היא מטמאה למפרע. **ועשה רבי כרבי אליעזר**, וטיהר את הטהרות, **ולאחר מכן נזכר שלא נפסקה הלכה כרבי אליעזר**, ואם כן ראוי ללכת אחרי רבים, אך מאחר שלא נפסקה הלכה בפירוש כחכמים, **לא חזר בו, שאמר ראוי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק**, שהיתה שנת בצורת^א, ולא רצה להפסיד הטהרות. **ורבי היה אחר חורבן הבית, ואם כן דבריו לא היו לעניין קדשים** שלא נהגו בזמנו, **אלא לעניין תרומות** שהיו נוהגות בימיו, ומבואר מזה, שגם לעניין תרומה הרואה דם טמאה למפרע.

ותירצו, שאף אם לא היה המקדש קיים בזמנו של רבי, אפשר שלא היו דבריו לעניין תרומה אלא לעניין קדשים, שהיו

שנטמאת בהן למפרע [=תולים לא אוכלים ולא שורפים].

דבר נוסף שהן שוות בו, שהן טמאות למפרע רק לעניין טהרות, אבל אם נבעלה בתוך הטומאה שלמפרע, אינה מטמאה את בועלה להיות דינו בועל נידה [אלא כמי שנגע בנידה בלבד, ורבי עקיבא חולק, כפי שיתבאר בעז"ה בדף י"ד]. **ומכאן ולהבא שתיהן מטמאות את הבועל כדין בועל נידה**, ואפילו הטמאה מחמת ראיית הכתם, [שטומאתה מדרבנן].

ויש דבר שאינן שוות בו, משום שאין למנות תחילת ימי נידה מראיית הכתם, ולא מתחילת הטומאה למפרע, אלא משעת ראייה גמורה. ולפיכך זו שראתה דם ממש, יודעת שעכשיו כשראתה התחילו לה שבעת ימי נידה, ויודעת סדר טומאתה [להיות טמאה ולהיות זבה], וסדר טהרתה, [שהם תלויים ביום תחילת ימי הנידות כפי שיתבאר בעז"ה בהמשך], **והרי היא מתוקנת במניין ימי טומאתה. וזו שראתה כתם, אינה יודעת מתי תחילת ימי טומאת נידה שלה, והרי היא מקולקלת בכך, עד שתראה דם ממש באחד הימים**, שאז תוכל לחזור ולמנות ימי נידות וימי זיבה.

טומאת למפרע לקדש ולתרומה ללשון ראשון

לדברי רב הונא לפי הלשון הראשון בגמרא, כשתקנו חכמים, שאשה הרואה דם, טמאה למפרע **מעת לעת**, לא תקנו כן אלא לעניין קדשים שנגעה בהם קודם הראיה, שהם נעשים טמאים למפרע, **אבל לא לעניין תרומה**, שאם נגעה בתרומה קודם הראיה, אינה נעשית טמאה למפרע.

ולהלן קושיות הגמרא על הלשון, הזה ומה שתירצו אותן. ובסוף העניין יובא בעז"ה לשון שני של הגמרא בעניין הזה, לפיו אשה מטמאה למפרע גם לעניין תרומה.

מעלות חומר בקודש

הקשו, הלא **במסכת חגיגה** מנו את כל המעלות [=חומרות] שיש בקדש יותר מתרומה, **ולא הזכירו מעלה זו**, שקדשים טמאים למפרע ותרומה לא.

ותירצו, ששם הזכירו רק את הדברים שהחמירו בקדשים משום חשש טומאה [=דרא דטומאה], אבל טומאת מעת לעת שבנידה, לא מחמת חשש טומאה היא, שהרי עכשיו ראתה את הדם, אלא שקנסו אותה להיות טמאה למפרע, משום שלא בדקה שחרית וערבית, ולא מחמת החשש שבאמת נטמאת לפני מעת לעת.

מטמאה אוכלים ומשקים

עוד הקשו מהברייתא לעיל, בה מבואר, שהיא מטמאה למפרע אוכלים ומשקים, ומשמע שהכוונה לאוכלים ומשקים של קדשים

^א כן פירש רש"י, בשני בצורת. ולא דק, דבפירקין אמר דאפילו רבן מודו בשני בצורת. ויש לומר, דהאי בשעת הדחק היינו אדם שנגע במעת לעת שבנדה, ועשה מעט טהרות לפני ראייתה, ואחר הוראתו עסק בטהרות הרבה. ולא דמי לשני בצורת, כיון דמקודם לכן לא היתה שעת הדחק, ואפיש בטהרות על ידי הוראת טעות. ועוד יש לומר שעת הדחק, שהשואל הלך לו, והיה טורח גדול לרדוף אחריו. [תוד"ה בשעת הדחק].

ומכאן, שהרואה דם טמאה למפרע גם לעניין קדשים.

ותירצו ששני המעשים היו בקדשים, אבל כל מעשה היה בשפחה אחרת, וכל אחת שאלה רק פעם אחת.

לחמי תודה ארבעים קטנים או ארבע גדולים

מצווה לכתחילה לאפות ארבעים לחמי תודה, עשר חלות מכל מין, וכך כשנותן אחד מכל מין לתרומת לחמי תודה, נותן אותו שלם כדינו.

אמנם לדברי רב טובי בר רב קטינא, בדיעבד אם אפה ארבע חלות גדולות, אחת מכל מין יצא, אך כשעושה כן צריך להפריש מכל אחת את התרומה בעודה בצק, ויאפה את התרומה לבדה, [כך שמכל מין יש חלה אחת גדולה, ואחת קטנה לתרומה]. אבל לא יוכל לפרוס חתיכה לתרומה, מחלה הגדולה אחרי האפיה, כי נאמר "אחד", ללמד שלא יתן לתרומה לחמי תודה פרוסה של חלה, אלא חלה שלמה.

טומאת למפרע לקדש ולתרומה ללשון שני

לדברי רב הונא לפי הלשון השני בגמרא, כשתקנו חכמים, שאשה הרואה דם, טמאה למפרע מעת לעת, תקנו כן בין לעניין קדשים שנגעה בהם במעת לעת שקודם הראיה, שהם נעשים טמאים למפרע, ובין לעניין תרומה, שנגעה בה במעת לעת שקודם הראיה, שהיא נעשית טמאה למפרע.

ומה ששינו בברייתא, שטומאה זו נאמרה לקודש ולא לתרומה, ביאר רב שמואל בר יצחק שהברייתא מדברת בחולין שנעשו על טהרת תרומה וקדשים, שבחולין אלו יש חילוק, אם נעשו על טהרת קדשים, הם טמאים למפרע, ואם נעשו על טהרת תרומה, אינם טמאים למפרע, אבל תרומה ממש טמאה למפרע.

ספק טומאת בשעת הלישה

הלש קמח ומים לעשות בצק, משעה שנתגלגלה העיסה ונעשית כבצק, הוא מתחייב להפריש ממנו חלה, והחלה שעתיד להפריש, דינה כתרומה, שהיא אסורה לזרים, ונאכלת לכהנים בטהרה בלבד, ואם נטמאת, הרי זו תישרף.

וכשארע ספק טומאה בבצק, אם ארע הדבר לפני גילגול העיסה, שעוד לא התחייבה בחלה, מאחר שמחמת ספק הטומאה, החלה העתידה להיות מופרשת, לא תיאכל, שוב אין צריך להיזהר מלטמא את העיסה, ולכן יכול לטמא אותה גם בוודאי.

ואם ארע ספק טומאה בעיסה אחר הגילגול, כשכבר נתחייבה העיסה בחלה, יש לו להיזהר שלא טמא אותה בוודאי, ואף שאין הטעם מחמת החלה שעתיד להפריש, כי בכל מקרה לא תיאכל, מכל מקום עליו להיזהר מטומאה, כי עיסה זו שכבר נתחייבה בחלה, נחשבת כולה כטבולה לחלה, וכלל בידינו שחולין שנתחייבו בחלה, אסור לגרום להם טומאה [=חולין הטבולין לחלה כחלה

מטהרים יינות ושמינים לצורך קדשים, כמנהג אנשי גליל, שהיו מטהרים יין לנסכים ושמינים למנחות, שמא יבנה המקדש בימיהם, ומאחר שנהגו בהם כקדשים, טמאים הם למפרע בטומאת מעת לעת של נידה.

ככרות של תרומה שאפתה שפחת רבן גמליאל

עוד הקשו מברייתא בה הובא מעשה שהיה בימי רבן גמליאל^א, שהיתה שפחתו אופה ככרות של תרומה, ובין כל אחת ואחת מדיחה ידה במים, ובודקת, באחרונה בדקה ומצאה טמאה, ובאה ושאלה את רבן גמליאל, בדקתי אחר אפיית כל הככרות ומצאתי דם, ואמר לה כולן טמאות, כי לא ידע שבדקה בין כל אחת ואחת, והרואה דם טמאה למפרע מעת לעת, אמרה לו, רבי והלא בדיקה היתה לי בין כל אחת ואחת, אמר לה אם כן היא טמאה, וכולן טהורות, שמאחר שבדקה, כשמצאה דם היא טמאה למפרע רק מבדיקה אחרונה. ומבואר שהיה המעשה הזה בככרות של תרומה ואם כן הרואה דם טמאה למפרע גם לעניין תרומה.

ותירצו שלא היה המעשה בככרות של תרומת דגן, אלא בככרות של תרומת לחמי תודה, [שלחמי תודה ארבעה מינים הם, ומכל מין אופים עשר חלות, ואחת מכל עשר היא תרומה לכהן], והם קדשים, ולכן שייך בהם טומאה למפרע.

ואמנם בדרך כלל תורמים את לחמי התודה אחרי האפיה, אך אפשר לתרום אותם גם קודם לכן, בשעת הלישה, ובמעשה זה כך היה, שכבר תרמו אותם בשעת הלישה^ב.

חביות של יין שסתמה שפחת רבן גמליאל

עוד הקשו מברייתא נוספת בה הובא מעשה בשפחתו של רבן גמליאל, שהיתה גפה חביות של יין, ובין כל אחת ואחת מדיחה ידיה במים, [כלומר, סותמת את החביות בטיט בידיה, ומדיחה את ידיה מהטיט בין אחת לאחת], ובודקת, ובאחרונה בדקה ומצאה טמאה, ובאת ושאלה לרבן גמליאל, בדקתי אחר סתימת כל החביות ומצאתי דם, ואמר לה, כולן טמאות, כי לא ידע שבדקה בין כל אחת ואחת, אמרה לו, והלא בדיקה היתה לי בין כל אחת ואחת, אמר לה, אם כן היא טמאה, וכולן טהורות, שמאחר שבדקה, כשמצאה דם היא טמאה למפרע רק מבדיקה אחרונה. והנה אם היו שני המעשים הללו בקדשים אינו מובן למה חזרה ושאלה במעשה השני אחרי שכבר השיב לה בראשון. על כן צריך לומר, שמעשה אחד היה בתרומה ואחד בקדשים,

^א פירש רשב"ם דהיינו רבן גמליאל הזקן, דאמרינן בשילהי פרק קמא דשבת, הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן לפני הבית מאה שנה. ומיהו אין רגילות להזכירו סתם רבן גמליאל אלא רבן גמליאל הזקן. ויכול להיות שזהו רבן גמליאל דיבנה חבירו של רבי אליעזר ורבי יהושע. [תוד"ה בשפחתו].

^ב אף על גב דאין הלחם קדוש אלא משקרמו פניו בתנור, ונשחט עליו הזבח, מכל מקום קרי להו תרומה, לפי שיחדו אותה לקרות לה שם תרומה לאחר אפייה ושחיטת הזבח, והיתה מופרשת בלישייהו, ולא לאחר אפייה, משום דבעודה עיסה יכול לעשותה עבות ונאות. ונראה דקדושת הפה איכא עליהו, ואסור לשנותה בחלות אחרות ... [תוד"ה דאפרשינהו].

חולין הטבולין לחלה

ומהברייתא הנ"ל קשה על המבואר לעיל, שחולין הטבולים לחלה דינם כחלה, שכן לפי המבואר, טבולת יום מטמאת את העיסה, שהרי עדיין לא הפרישו ממנה את החלה, ובמשנה זו מבואר שהיא מטמאה רק את החלה אחר הפרשתה ולא את העיסה הטבולה לחלה.

ותירצו, שלא לכל דבר אמרו חולין הטבולין לחלה דינם כחלה, אלא דבר שמטמא בחולין, כגון משאו של זב, החמירו על ספקו בחולין הטבולין לחלה, שיהיו כחלה והרי זה טמא. אבל טבול יום, שאפילו נגע בחולין בוודאי, אינו מטמא אותו, לא החמירו על חולין הטבולין לחלה, שיהיו כחלה לקבל טומאה מטבול יום³.

בטומאת מעת לעת שבנדה

ועוד הקשו, הלא הנידה מטמאת חולין, ואילו לעניין טומאת מעת לעת שבנידה, לא החמירו שמחמת הספק יהיו גם חולין טמאים, שהרי אינה מטמאה אלא קדשים או תרומה, וכן חולין שנעשו על טהרה זו, אבל חולין גמורים אין טמאים בטומאת מעת לעת.

ולפי התירוץ הראשון, דווקא חולין גמורים אינם טמאים בטומאת מעת לעת של נידה [שאינן בהם שום תרומה], אבל **חולין הטבולים לתרומה**, אכן **טמאים בטומאה זו**.

ולפי התירוץ השני, טומאת מעת לעת של נידה, מאחר שהיא טומאה דרבנן, הקלו בה, ואפילו חולין הטבולים לחלה **אינם טמאים בה**⁴.

דף ז'

באיזה ספק אמרו? בנשען

נתבאר שחולין הטבולין לחלה, שארע בהם ספק טומאה, אסור לגרום להם טומאה וודאית.

ואמרו אביי ורבא, שדין זה אמור לא רק בדבר שנוהג בחולין, כגון שני שבילין אחד טמא ואחד טהור, והלך באחד מהם ואינו יודע באיזה הלך, שאפילו היו עימו חולין, הם טמאים מחמת הספק זה. אלא דין זה נוהג אפילו בדבר שנוהג בחלה ותרומה ולא בחולין, מכל מקום כיון שחולין אלו טבולים לחלה, דינם בזה כדין חלה.

ודוגמא לספק הנוהג בתרומה ולא בחולין, מבואר במשנה במסכת זבין, זב וטהור שהיו פורקין משא מחמור או טוענין עליו משא, אם היה המשא כבד⁵, הטהור טמא, כי יש לחוש שמא מחמת המשא נשען עליו הזב, וטימא אותו, וטומאה שמחמת ספק זה נוהגת רק בתרומה וחלה, אבל לחולין הכל טהור.

טבולת יום הלשה בצק

מי שהיה טמא, וטבל, כל אותו יום עד שקיעת החמה הוא נקרא טבול יום, אינו כטמא גמור [שאסור במעשר שני], ואינו כטהור גמור [שמותר בתרומה], אלא דינו כשני לטומאה, שאם הוא נוגע בחולין אינו מטמא אותם, [כי אין שלישי לטומאה בחולין], ואם הוא נוגע בתרומה או בחלה או בקדשים הוא פוסל אותם להיות שלישי לטומאה.

ומבואר במשנה במסכת זבים, שאשה היא טבולת יום, לשה את העיסה, ואינה מטמאה אותה בכך, כי העיסה היא חולין, ואין שלישי לטומאה בחולין, ומפרישה ממנה חלק לחלה, אך אינה קוראת לאותו חלק שם חלה, כי אם תקרא לו שם, הרי זה כתרומה, וראוי לקבל ממנה טומאה, אלא מניחה חלק זה בכלי שאינו מקבל טומאה, וכשהוא בכלי, מקרבת⁶ אותו לשאר העיסה,

³ ותימה דהכא משמע דאין שני פוסל בחולין הטבולין לחלה, ובברייתא נמי קתני ובשלישי טהור בחולין, משמע דכל שכן דאין שני פוסל בחולין שנעשו על טהרת תרומה כדאמר בסמוך ... ובפרק שני דחולין אמרינן דשלישי נוהג בחולין שנעשו על טהרת תרומה ... ויש לומר דטבול יום קיל טפי, דאין צריך רק הערב שמש, והא דתניא בברייתא דשלישי טהור בחולין, היינו שלישי דטבול יום. אי נמי הכי פירושו, כיון דשלישי טהור בחולין דעלמא, לא גזרו חכמים בחולין הטבולין לחלה ליטמא מטבול יום, ולכך פריך מיניה טפי אנשען ולא פריך מיניה אכל שלישי דנוהג בחולין הטבולין לחלה, משום דנשען נמי טומאה קלישא הוא, ומטמא אפילו משא קל כדפרישית לעיל. [תוד"ה והאי].

⁴ אף על גב דנשען נמי דרבנן טומאת מעת לעת קיל טפי שאין שום ספק טומאה בשעה שעוסקת בטהרות. [תוד"ה הנח].

⁵ כן פירש רש"י, דקאי אמשאן כבד. ואין נראה, דבמשאן כבד נראה דטמא אף לחולין, דאי אפשר שלא יסוט זה את זה, אלא אמשאן קל קאי ... [תוד"ה וכולן].

⁶ הכא משמע דאפילו בשעת קריאת שם צריך הקפה, וקשה דבסוטה ... משמע דבשעת קריאת שם ירחיק מעט שיעור חלה שלא יגע בכביצה, וחשיב שפיר מוקף, כיון דלפני קריאת שם היתה מחוברת. ויש לומר דהתם מיירי כשיש הרבה מעיסה טהורה ולא שיעור חלה גרידא ... ורוצה להפריש קצת מן הטהורה כדי לתקן עצמה ואף הטמאה, הלכך כיון דחולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמו, לאו האי ביצה דהוא שני מטמא העיסה הטהורה, וכי יפריש ממנה חלה ויקיף לה אין בכך כלום. +ועוד יש לומר, דאפילו [בלא] מוקף אפשר שיועיל צירוף סל, ובפרק כשם דבעי רבי אליעזר נגיעה, משום דמקפיד על נגיעתו משום טומאה, אין מועיל צירוף כלי ... [תוד"ה ומקפת].

תוכנית הנדיבים של "בקיזור"

כדי שנוכל להמשיך להחזיק את המפעל החשוב הזה, אנו קוראים למנויים לחתום על התוכנית הבאה, ובכך להיות שותפים מלאים לקיומו של המפעל.
לפי תוכנית זו המצטרפים חותמים על הוראת קבע של 180 ₪ לחודש.
ובתמורה לכך יונצחו שמות היקרים לכם בחוברות היוצאות התאריכים המתאימים.
וכמו כן המצטרפים יהיו מנויים ויקבלו את החוברות באופן קבוע לביתם.
אנא מלאו פרטיכם ושילחו לנו עמוד זה בדואר או בפקס' ומן השמים תבורכו.

טופס ההצטרפות

אני הח"מ מצטרף לתוכנית הנדיבים של בקיזור
ברצוני להנציח את היקרים לי

שם _____ תאריך _____
שם _____ תאריך _____
שם _____ תאריך _____
שם _____ תאריך _____

התשלומים של 180 ₪ לחודש יגבו ממנו בכרטיס אשראי זה

מספר הכרטיס □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ תוקף □□□□

שם _____ כתובת _____ טל' _____ חתימה _____